

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Studijní program: **SOCIÁLNÍ PRÁCE**

Autor: Kateřina Burianová

Vedoucí práce: doc. Ing. Lucie Kozlová, Ph.D.

České Budějovice 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci s názvem „*Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu*“ jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby bakalářské/diplomové práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé bakalářské/diplomové práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. dubna 2024

.....

Kateřina Burianová

Poděkování

Chtěla bych vyjádřit své upřímné poděkování vedoucí mé bakalářské práce, doc. Ing. Lucii Kozlové, PhD., za její cenné rady, trpělivost a odbornou pomoc během celého procesu tvorby této práce. Rovněž děkuji všem komunikačním partnerům, kteří se podíleli na výzkumu, za jejich ochotu, otevřenost a čas. Děkuji též mé rodině a přátelům za jejich podporu během celého studia.

Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu

Abstrakt

Bakalářská práce se zaměřuje na to, jakou roli má sociální pracovník při asistovaných kontaktech, konkrétně těch, které jsou určeny pro rodiče s dětmi během konfliktních rozvodových/rozchodových situacích.

Teoretická část vymezuje základní pojmy, které se týkají rozvodu se speciálně vymezenou kapitolou o syndromu zavrženého rodiče. Dále je v teoretické části obsažen popis asistovaného kontaktu, ve kterém se přímo zaměřuji na roli sociálního pracovníka při jeho poskytování.

V praktické části jsou uvedeny výsledky z výzkumu, který byly získány na základě šetření. Primárním cílem bakalářské práce bylo identifikovat roli sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu. K dosažení cíle byla zvolena metoda dotazování a techniky polostrukturovaného rozhovoru. Jako hlavní výzkumnou otázku jsem zvolila: *„Jaká je role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu?“*

Z provedeného výzkumu vyplývá, že sociální pracovník zastává klíčovou roli v podpoře dětí a udržení jejich vztahu s oběma rodiči. Dále výzkum ukazuje, že sociální pracovník aktivně podporuje spolupráci mezi rodiči, také vyplynulo, že sociální pracovník zastává významnou roli ve spolupráci s ostatními aktéry, se kterými dochází k domluvě na realizaci asistovaných kontaktů.

Bakalářská práce má potenciál poskytnout rodinám užitečné informace, dovednosti a povzbuzení potřebné k úspěšnému navigování v oblasti asistovaného kontaktu a k posílení rodinných vztahů v době rozsáhlých konfliktů během rozvodu/rozchodu rodičů. A současně může sloužit jako zdroj ucelených informací a názorů pro poskytovatele.

Klíčová slova

Asistovaný kontakt, rozpad rodiny, sociální práce, rodinné vztahy, děti, rodiče.

The Role of the Social Worker in Supervised Contact

Abstract

The bachelor thesis focuses on the role of a social worker in supervised contacts, specifically those designed for parents with children during conflicting divorce.

The theoretical part defines basic concepts related to divorce, with a specifically outlined chapter on the phenomenon of Parental Alienation Syndrome. Furthermore, the theoretical section includes a description of supervised contact, focusing directly on the role of the social worker in its provision.

The practical part presents the results from the research. The primary aim of the bachelor thesis was to identify the role of the social worker in supervised contact. To achieve this goal, a method of questioning and semi-structured interview techniques were chosen. The main research question was: *“What is the Role of a Social Worker in a Supervised Contact?”*

The research findings indicate that the social worker has a key role in supporting children and maintaining their relationship with both parents. Furthermore, the research shows that the social worker actively promotes cooperation between the parents. It has also shown that the social worker has an important role in cooperation with other participants involved in arranging supervised contacts.

The bachelor thesis has the potential to provide families with valuable information, skills, and encouragement necessary for a successful navigation in the field of supervised contact and for strengthening family relationships during extensive conflicts through parental divorce/separation. It may also serve as a comprehensive source of information and points of view for service providers.

Key words

Supervised contact, family breakdown, social work, family relationship, children, parents, divorce

Obsah

Úvod.....	8
1 Teoretická část	9
1.1 Rozvod manželství.....	9
1.1.1 Typy rozvodů.....	10
1.1.2 Druhy svěřeni dítěte do péče	10
1.1.3 Vliv rozvodu na dítě	12
1.1.4 Syndrom zavrženého rodiče.....	14
1.2 Asistovaný kontakt rodičů a dětí	15
1.2.1 Vymezení pojmu asistovaný kontakt.....	16
1.2.2 Legislativní úprava	16
1.2.3 Nejlepší zájem dítěte.....	17
1.2.4 Důvody pro asistovaný kontakt	18
1.2.5 Nástroje sociálních pracovníků pro asistovaný kontakt	19
1.2.6 Funkce asistovaného kontaktu	20
1.2.7 Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu	21
1.2.8 Průběh asistovaných kontaktů	22
1.2.9 Typy asistovaných kontaktů	23
1.2.10 Aktéři asistovaných kontaktů.....	25
1.3 Cochemská praxe	27
2 Cíl práce a výzkumné otázky.....	28
2.1 Cíl bakalářské práce.....	28
2.2 Výzkumná otázka	28
3 Metodika	29
3.1 Metody a techniky výzkumu.....	29
3.2 Výzkumná strategie	30
3.3 Charakteristika výzkumného vzorku	30

3.4	Realizace výzkumu	31
3.5	Analýza získaných dat	31
3.6	Etika výzkumu	32
4	Výsledky	33
4.1	Charakteristika výzkumného souboru	33
4.2	Výsledky výzkumu	34
4.2.1	Význam asistovaného kontaktu	34
4.2.2	Důvody pro asistovaný kontakt	36
4.2.3	Techniky při asistovaném kontaktu	38
4.2.4	Sociální pracovník – práce s dítětem	40
4.2.5	Sociální práce – práce s rodiči	43
4.2.6	Místa odehrávání asistovaných kontaktů	46
4.2.7	Fáze asistovaného kontaktu	48
4.2.8	Překážky při asistovaném kontaktu	51
4.2.9	Ukončení asistovaného kontaktu	53
4.2.10	Spolupráce sociálních pracovníků s aktéry AK	55
4.2.11	Legislativní vymezení	57
4.2.12	Vykonavatel asistovaných kontaktů	60
5	Diskuse	63
	Závěr	68
	Seznam zdrojů	70
	Seznam obrázků	75
	Seznam tabulek	76
	Seznam příloh	77
	Seznam zkratk	78

Úvod

Téma bakalářské práce jsem si zvolila v souvislosti s rostoucí mírou rozvodovosti a rozchodovosti rodičů. V moderní společnosti se objevuje stále důležitější potřeba vytvářet adekvátní a intervenční strategie, které by pomohly navigovat rodiny, jak projít tímto složitým procesem s co nejmenším negativním dopadem na všechny členy rodiny.

Bakalářská práce je zaměřena na roli sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu v kontextu rozvodů a konfliktů v rodině. Zvolení tématu také spočívá v poukázání na potřebu posílení podpůrných mechanismů pro rodiny v krizi, protože z analýzy aktuálního sociálního prostředí vyplývá, že je společnost zasažena vysokou mírou rozvodovosti/rozchodovosti spolu s rostoucími komunikačními obtížemi, které nevedou k dohodě rodičů.

Po rozvodu/rozchodu dochází k situaci, kdy je dítě vystaveno situaci, ve které si zvyká na nový život, ve kterém nežije s oběma rodiči pod jednou střechou. Kontakt rodiče s dítětem a typ péče o dítě je upraven soudním rozhodnutím, které může být založeno na vzájemné dohodě rodičů. Jedná se však o nástroje, prostřednictvím kterých nelze zcela zajistit, že děti a rodiče budou mít takový kontakt, který jim právem náleží. Pokud dojde k situaci, kdy je dítěti bráněno v kontaktu s rodičem, dítě kontakt odmítá nebo se v rodině objevil patologický jev, který by dítě mohl ohrozit, je zde možnost využít asistované kontakty.

Cílem bakalářské práce je analyzovat roli sociálního pracovníka v procesu asistovaného kontaktu během rozvodových situací, s důrazem na identifikaci klíčových úkolů, výzev a možností, které tato role přináší. Především jsem se zaměřila na posouzení účinnosti sociálních pracovníků při podpoře a řízení asistovaného kontaktu mezi rodiči a jejich dětmi, s cílem minimalizovat negativní dopady rozvodových konfliktů na rodinné vztahy a blaho dětí. Také jsem mapovala vzájemnou spolupráci sociálních pracovníků s ostatními aktéry, kteří se nepřímo na asistovaných kontaktech podílejí. Dále jsem v práci zmínila nepřímé legislativní vymezení a jeho dopad na sociální práci v rámci asistovaných kontaktů.

1 Teoretická část

1.1 Rozvod manželství

V této kapitole je nejprve popsán rozvod a jaké následky může mít vzhledem ke styku s dětmi manželů. Dále se zabývá tím, na koho se rodiče během rozvodu mohou obrátit, jaké jsou typy rozvodů a druhy svěřením dítěte do péče. A také se kapitola speciálně věnuje syndromu zavrženého rodiče.

Rozvodu vždy předchází manželství, to chápeme jako složitý uzavřený systém vztahů, který na jedné straně manžele spojuje mezi sebou, a na straně druhé propojuje i vztahy s ostatními lidmi z okolí manželů. Rozvodem všechny vazby, které vznikají mezi různými stránkami osobnosti muže a ženy, buď zaniknou, nebo jsou vážně poškozeny na delší dobu. Je tedy zřejmé, že je rozvod zásadním zásahem do života nejen partnerů, ale i jejich okolí. Dokonce i vztahy s blízkými lidmi mohou být kvůli rozvodu přerušeny nebo poškozeny. To vyvolává silné a někdy dlouhotrvající emocionální reakce (Matoušek a Uhlíková, 2014). K tomu Gabura (2017) doplňuje, že je v takových situacích důležitá spolupráce s členy rodiny, kteří mají vliv na chod rodiny a ovlivňují postoje dětí. Za velmi zásadní považuje práci s dětmi, pokud nejsou rodiče kompetentní pomoci svému dítěti zvládnout rozvodovou situaci. V těchto případech jsou využity dovednosti psychologů a psychoterapeutů pro děti (Gabura, 2017).

Podobně popisuje situaci i autorka Kovářová et al. (2022), která rozvod pojímá jako rozpad partnerského vztahu představující výzvu, která nejenže zasahuje do emocionálního života, ale také otevírá kapitolu plnou právních komplikací. Tvrdí, že se člověk ocitá ve zcela novém prostředí, kde se nejenom vypořádává s vlastními emocemi a duševním stavem, ale také čelí složitým právním aspektům, jako je soudní rozhodování o osudu dětí a rozdělení majetku. Tato nečekaná realita přináší do života jednotlivce mnoho neznámých a vyzývá k adaptaci na novou, komplexní situaci (Kovářová et al., 2022).

Všechny zmíněné pohledy vycházejí ze zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník. V §755 je definice rozvodu určena následovně: *Manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení.* (zákon č. 89/2012 Sb.).

Matoušek a Uhlíková (2014) se shodují na tom, že jakmile se začne projevovat záměr rozvodu jednoho z manželů, začínají se utvářet rozvodové role. Často se jeden partner projevuje nezávisle, odstupuje, zatímco druhý projevuje závislost a zkouší strategie, jak vztah udržet. V souladu s platnými právními předpisy v České republice může návrh na rozvod podat jeden nebo oba manželé. Tento návrh může být nesporný nebo sporný, přičemž o obou variantách rozhoduje vývoj situace a postoj manželů k rozvodovému procesu (Matoušek a Uhlíková, 2014).

1.1.1 Typy rozvodů

Sporný rozvod

Autorka Mikulková et al. (2021) popisuje sporný rozvod jako situaci, kdy manželé nesouhlasí s podmínkami rozvodu a musí řešit spory před soudem. Je tedy potřeba soudního řízení k vyřešení neshod a rozhodnutí o rozvodových otázkách, jako jsou majetkové podíly, péče o děti a vypořádání společného jmění manželů. Existuje zde i možnost, že soud nevyhoví žádosti o rozvod, zejména, když jeden z manželů nesouhlasí a schválení rozvodu by mohlo negativně ovlivnit nezletilé děti (Kovářová et al., 2022). Mikulková et al. (2021) dále uvádí, že je rozvod možné uskutečnit až do tří let od okamžiku, kdy rozhodnutí o rozvodu manželství získá právní platnost.

Nesporný rozvod

Tento termín označuje situaci, kdy oba manželé souhlasí s ukončením manželství a zároveň naplní stanovená kritéria pro rozvod manželství. Dále si sjednají podmínky rozvodu mimo soudní jednání, jedná se o vypořádání společného jmění manželů, případně výživného mezi manželi (Mikulková et al., 2021). Jde tedy o poněkud rychlejší variantu rozvodu, jednou z výhod tohoto přístupu bývá plynulý soudní proces, který většinou netrvá déle než hodinu. Dalším benefitem nesporného rozvodu je, že se soud nezabývá příčinami rozpadu vztahu a nezjišťuje konkrétní podrobnosti ze života manželů (Kovářová et al., 2022). Pokud spolu rozvádějící se manželé mají společné děti, je nezbytné dojednat dohodu ohledně nových podmínek pro péči o nezletilé děti po rozvodu manželství (Mikulková et al., 2021).

1.1.2 Druhy svěřeni dítěte do péče

Při rozhodování o svěřeni dítěte do péče po rozvodu manželství je důležité dodržovat ústavněprávní rámec stanovený Úmluvou o právech dítěte. Tato úmluva zaručuje právo

dítěte na péči obou rodičů a právo rodičů na to, aby od nich nebylo dítě výrazně odděleno na úkor jejich vůle. S ohledem na nejlepší zájem dítěte je důležité, aby se rodiče shodli na péči po rozvodu, pokud se rodiče z jakéhokoliv důvodu na péči neshodou, tak jsou soudem vedeni k tzv. smírnému řešení. Jestliže ani v tomto případě nedojdou obě strany ke zdárné shodě, tak o péči o dítě rozhoduje soudní rozhodnutí (Westphalová et al., 2021).

Střídavá péče

Tento termín označuje situaci, kdy se rodiče střídají v péči o dítě, přičemž každý z nich má pečovatelskou zodpovědnost ve své domácnosti po určitou dobu, přičemž dítě pravidelně přechází mezi oběma domácnostmi (Mikulková et al., 2021). Pro realizaci a správné fungování střídavé péče hrají roli dva důležité faktory, první z nich je vstřícnost rodičů ke vzájemné interakci, ve formě komunikování a dalším faktorem se rozumí vyjádření společného názoru na střídavou péči (Pazlarová, 2016). S tímto tvrzením souhlasí Novák (2013) a konstatuje, že z praxe těch, kdo volí střídavou péči, vyplývá, že je klíčové přehlížet drobné neshody, i když to může být obtížné. Protože právě střídavá péče poskytuje jednu z cest, jak zajistit, aby děti udržely blízký vztah s oběma rodiči. Zároveň autor kritizuje neurčitý domov, který dítěti vzniká neustálým přecházením od jednoho rodiče k druhému a apeluje na riziko střídavé péče, pokud s ní nesouhlasí oba z rodičů (Novák, 2013). Pazlarová (2016) doplňuje, že neoptimálnějším stavem pro dítě by byl domov, kde se střídají rodiče a jemu zůstává stále místo. Toto řešení je téměř nemožné, proto zmiňuje i jiné možnosti, které dítěti nebudou komplikovat jeho cestu ke smíření se s rozvodem rodičů. Jedná se například o zanechání jeho původní školy, do které bylo zvyklé chodit, a kde mělo své kamarády, ideální je pro dítě, když se mu v životě děje ve chvíli rozvodu, co nejméně změn (Pazlarová, 2016).

Péče jednoho z rodičů

Mikulková et al. (2021) uvádí, že tento druh svěřeni představuje péči, kdy dítě žije převážně s jedním z rodičů, u kterého má hlavní bydliště, a s druhým rodičem udržuje kontakt buď na základě dohody mezi rodiči (popřípadě ve spolupráci na dohodě se staršími dětmi), nebo v případě neshod mohou rodiče požádat soud o stanovení pravidel setkávání. To zahrnuje specifikaci konkrétních dnů a časů, kdy má druhý rodič právo vidět se s dítětem, včetně stanovení způsobu přádání dítěte (Mikulková et al., 2021). Kovářová et al. (2022) doplňuje, že se rodič, kterému bylo dítě svěřeno do péče, v mnoha ohledech potýká s výzvami, přičemž se nejedná pouze o výzvy spojené s materiálním

zabezpečením, mnohem častěji jde o edukační a vzdělávací aspekty. Mikulková et al. (2021) objasňuje, že z toho nevyplývá, že by tím pečující rodič získal větší pravomoci v rozhodování o dítěti a výrazném ovlivňování jeho života. V klíčových otázkách týkajících se dítěte je nutná shoda obou rodičů. Oba rodiče sdílejí rodičovskou zodpovědnost vůči dítěti (Mikulková et al., 2021).

Společná péče

Jedná se o péči o dítě, kterou rodiče sdíleli před svým rozvodem, a v které následně budou pokračovat i po rozvodu. V tomto případě soud nemá pravomoc k tomu, aby o společné péči rozhodl bez souhlasu obou rodičů (Mikulková et al., 2021). Tento druh svěřeni musí být v souladu s nejlepším zájmem dítěte, za předpokladu, že mezi rodiči funguje komunikace ohledně toho, kdo bude mít dítě na starosti. Schválení dohody o společné výchově může být relevantní v případech, kdy rodiče po rozvodu sdílejí společné bydlení, nebo u dětí, které jsou již blízko dospělosti a samostatně se živí nebo studují mimo bydliště (MPSV, 2012).

1.1.3 Vliv rozvodu na dítě

Dle Matouška (2015) je pro dítě každý střet mezi jeho rodiči vnímán jako potenciální hrozba, bez ohledu na to, zda rodiče žijí spolu, právě procházejí rozchodem, nebo se rozvedli před časem. Jedná se o konflikt dvou klíčových osob v životě dítěte, těmito konflikty jsou děti přímo ovlivňovány, a to v nich může vyvolat stres, strach a úzkosti. (Matoušek, 2015). Zásadním kritériem pro zvládnutí rozvodu rodičů dítětem je, aby mu bylo dokazováno a vysvětleno, že příčina rozvodu není jeho vinou (Matoušek a Bredová, 2022).

Autorka Kovářová et al. (2022) se shoduje spolu s Knetlovou et al. (2017), že velkým vlivem na přijetí rozvodu dítětem je právě jeho věk. Podle Kovářové et al. (2022) pro nejmladší děti (do dvou tří let) obvykle není rozvod rodičů velkým psychickým problémem, alespoň ne v daném okamžiku. Pro tyto děti je ale důležité, aby měly alespoň jednoho pečujícího člověka, který se o ně stará a plní jejich potřeby. Pokud mají stále k dispozici takovou oporu, mohou lépe snášet změny ve svém okolí. Významným faktorem vznikajících potíží může být, pokud jeden z rodičů zanedbává péči o dítě v jeho raném vývoji, což může ovlivnit tvorbu pevných emocionálních vazeb. Dítě si může

vytvořit pevnou vazbu například k matce, a pokud nemá adekvátní kontakt s otcem, může to způsobit problémy i do budoucnosti (Kovářová et al., 2022).

Obdobně jako děti do tří let věku ani děti předškolního věku běžně nemají schopnost posoudit, jak rozvod ovlivní jejich budoucnost. Svůj vztah k rodičům hodnotí hlavně podle toho, co právě prožívají, a zohledňují zejména své aktuální potřeby. Často přiřazují vinu za různé situace samy sobě, což je spojeno s jejich přirozeným egocentrismem v tomto věku (Knetlová et al., 2017).

Naopak Kovářová et al. (2022) tvrdí, že děti předškolního věku jsou obvykle zvyklé na určité postupy a způsoby, mají ustálenou rutinu a vyvinuty rodinné vzorce. Měly možnost vytvořit si kamarádské vztahy, znají lidi kolem sebe, mají svá oblíbená místa pro hry a pravidelně navštěvují konkrétní školku či kroužky. Rozvod rodičů pro ně může představovat výrazné narušení těchto důležitých stereotypů a tím i ztrátu jistot, které považují za klíčové ve svém životě (Kovářová et al., 2022).

Knetlová et al. (2017) se dále zabývá dětmi mladšího školního věku (6 – 10 let). Děti v tomto věku často projevují psychické obtíže skrze fyzické projevy, což se označuje jako somatizace. U dětí v tomto věku je tento způsob projevu obzvláště patrný, protože většinou již dosáhly určité úrovně zdravého fungování. Fyzické projevy mohou mít charakter regrese, například se děti začnou pomočovat, i když už dříve byly schopné udržovat osobní hygienu. Tyto projevy bývají někdy využívány rodiči jako argumenty pro omezení kontaktu dítěte s druhým rodičem (Knetlová et al., 2017).

Pro děti staršího školního věku je podle Knetlové et al. (2017) typickým projevem únik, který se jeví jako obranný mechanismus před střetem loajality. To znamená, že se snaží vyhnout situacím, kdy musí rozhodnout, kde a s kým chtějí být. Tato taktika jim umožňuje uniknout vnitřním konfliktům spojených s volbou a rozhodováním. Tímto způsobem si mohou zachovat klidný průběh školního života, interagovat s vrstevníky bez vnitřního napětí a zároveň plnit své vlastní vývojové úkoly. Děti se tak snaží co nejlépe zapadnout do kolektivu. Často si ani učitelé nemusí všimnout zjevných změn v chování dítěte, to může vést k horší pozornosti, poklesu školních výsledků, apatii atd. (Knetlová et al., 2017).

Podle Kovářové et al. (2022) adolescent obvykle nesdílí nadšení z rozchodu rodičů, formuje si vlastní názor na vztahy a někdy dokonce může být iniciátorem samotného

rozchodu. Přestože si stále váží vztahu s rodiči, začíná se více soustředit na svou vlastní budoucnost. Hledá přátelství, navazuje romantické vztahy, rozhoduje o svém vzdělání a věnuje se svým zájmům a práci. Občas se může stát, že adolescent vykazuje naklonění k jednomu rodiči, vzhledem k nedostatku informací o rozvodu. Jeho perspektiva může být tedy velmi jednostranná a vedoucí až k úplnému odmítnutí druhého rodiče (Kovářová et al., 2022).

Z předchozích tvrzení tedy vyplývá, že rozvod rodičů pro dítě bude vždy souviset s proměnami, které dítě postihnou. Pokud tedy není možné rozvodu zabránit, je zásadní minimalizovat utrpení dítěte (Kovářová et al., 2022).

1.1.4 Syndrom zavrženého rodiče

Častým konfliktem mezi rozvádějícími se nebo rozvedenými rodiči je otázka kontaktu druhého rodiče s dítětem, obvykle otcem. V této rozeprě se dítě ocitá v roli manipulovaného nástroje a zároveň v roli oběti. Nejzávažnější případy konfliktů mezi rodiči se mohou dostat na tak závažnou úroveň, že se jeden z rodičů pokouší zcela vytěsnit druhého rodiče ze života dítěte (Zakouřilová, 2014). Rogalowiczová (2019) uvádí, že syndrom zavržení rodiče získá dítě, které je negativně ovlivňováno jedním z rodičů, a tím přijímá přesvědčení a postoje k druhému rodiči. Bez opodstatněných důvodů pak toto dítě odmítá druhého rodiče, opovrhuje jím a vykazuje vůči němu zcela nepřátelský postoj (Rogalowiczová, 2019). Knetlová et al. (2017) se přiklání k názoru, že práce s dětmi, u nichž se rozvinula střední nebo těžká forma syndromu zavrženého rodiče, je velkou výzvou. Výzvou, při které narážejí kompetence neziskových organizací, které spolupracují s rodinami, kde se SZR vyskytl. V tomto případě je pro neziskové organizace téměř nemožné situaci vyřešit bez spolupráce a podpory od OSPOD, soudů a soudních znalců (Knetlová et al., 2017). Pokud jeden z rodičů nedokáže podporovat nekonfliktní setkávání dítěte s druhým rodičem naznačuje to snížené schopnosti v oblasti výchovy. V této souvislosti by rodič měl být seznámen s tím, že opakované a nedůvodné bránění styku může vést k soudním opatřením, včetně změny péče (Zakouřilová, 2014).

Nápadné projevy syndromu zavrženého rodiče:

- obtíže při předávání dětí, často vyústěním v jejich nepředávání,
- porušené vztahy s původní rodinou, včetně zavržení příbuzných ze strany druhého rodiče,

- omezení poskytování informací o dětech, včetně škol, lékařů a vedoucích kroužků,
- projevy nenávisti vůči novému partnerovi zavrženého rodiče,
- zdlouhavé soudní řízení,
- nesrovnalosti v harmonogramu kroužků a doby, kdy se dítě setkává se zavrhováním rodičem,
- rozepře rodičů ohledně výživného, rozdělení majetku a bytových otázkách (Knetlová et al., 2017).

Zavrženým rodičem se z praxe pravděpodobněji stane ten z rodičů, který opustil rodinu bez dítěte. Tato situace narušuje rovnováhu rodičovského vlivu a přiklání ji ve prospěch rodiče, který zůstal s dítětem (Novák, 2012). Právě s touto problematikou se často potýkají pracovníci OSPOD i navzdory tomu, že zákon upravuje právo dítěte na styk s oběma rodiči. Popuzující rodič neboli rodič, který má dítě v péči a kontaktu s druhým rodičem zamezuje jednat mimo své kompetence. O tom, zda dítě bude mít omezen či zcela zakázán styk s druhým rodičem může rozhodnout pouze soud (Mikulková, 2019).

Bredová a Matoušek (2022) zmiňují asistované kontakty jako jednu z možností řešení, která může pomoci přimět negativně ovlivněné dítě vůči jednomu ze svých rodičů zpět k obnovení vztahu s rodičem, vůči kterému jeví odtažitý postoj, který je zaviněný programujícím rodičem. Pokud je dítě vůči rodiči popuzováno dlouho, tak se stává jakákoliv změna vztahu k danému rodiči méně pravděpodobná. Existují i situace, kdy je lepší postoj dítěte k rodiči přijmout, aby se zabránilo dalšímu zhoršení situace dítěte (Bredová a Matoušek, 2022).

1.2 Asistovaný kontakt rodičů a dětí

V předchozí kapitole je vysvětleno, co je to rozvod, jaká má úskalí a také je v ní objasněn termín syndromu zavrženého rodiče. Tato kapitola je věnována tzv. asistovanému kontaktu, který nastává v situacích, kdy se rodiče na péči o dítě a styku jednoho z rodičů s ním, po rozvodu nedohodnou, nebo se může stát řešením pro již zmiňovaný syndrom zavrženého rodiče. Tyto případy si vyžadují soudní rozhodnutí, nařízení OSPOD či dobrovolnou žádost o asistovaný styk jednoho z rodičů.

Podle Birnbaum a Alaggia (2006) jsou asistované kontakty realizovány kvůli nespokojenosti rodičů, kteří se cítí opomíjeni nebo omezeni v kontaktu s dítětem. Někteří

rodiče mají pouze potíže s plánováním, ale tyto obtíže lze často rychle vyřešit prostřednictvím jiných intervencí, jakými jsou například mediace nebo poradenství. Avšak případy, kdy jsou schopnosti rodičů komunikovat nedostatečné a lze je vyřešit kratší intervencí, jsou spíše vzácné. Většina rodičů řeší hlouběji zakořeněné konflikty, které se netýkají pouze plánování. V takovém případě jsou pro rodinu asistované kontakty vhodné (Brinbaum, Alaggia, 2006).

1.2.1 Vymezení pojmu asistovaný kontakt

Brzobohatý et al. (2015a) uvádí, že asistence při kontaktu s dítětem znamená, že rodič, který nemá hlavní péči o dítě, může strávit čas s ním za dohledu někoho dalšího, v našem případě se jedná o sociálního pracovníka. Zásadním cílem asistovaných kontaktů je tedy onen samotný styk rodiče a dítěte, za předpokladu, že se koná v prostředí, ve kterém se dítě cítí bezpečně, protože se musí dbát na to, aby byl styk pro zdravý vývoj dítěte prospěšný (Jedináková, 2020). Dále mezi časté cíle asistovaných kontaktů patří rozvoj dovedností druhého rodiče a vylepšení vztahu mezi ním a dítětem. Je klíčové, aby dítě prožívalo pozitivní emoce a harmonické setkání s druhým rodičem. Dalšími záměry je poskytnout dítěti již zmiňované bezpečné prostředí během kontaktu s druhým rodičem, budování důvěry mezi rodiči a snižování konfliktů a nepřátelství mezi nimi. Asistovaný kontakt rovněž usiluje o postupné prodlužování času, který druhý rodič tráví s dítětem, až do fáze, kdy již není potřeba přítomnost pracovníka nebo jiné třetí osoby (Jedináková, 2020). Podmínky asistovaného kontaktu, včetně místa a pravidel chování, jsou určeny dohodou mezi rodiči nebo soudem. Dohoda může obsahovat další omezení, například kdo může být přítomen během setkání a jaké aktivity jsou povoleny či zakázány (Brzobohatý et al., 2015a). Emoční a psychický stav dítěte je ovlivněn celým průběhem, a je odpovědností rodičů a pracovníka zajistit podmínky asistovaného kontaktu tak, aby byly pro dítě co nejvhodnější (Jedináková, 2020). Jak už zmínil Brzobohatý et al. (2015a) asistovaný styk se odehrává za dozoru odborného pracovníka, k tomu autorka Kovářová et al. (2022) doplňuje, že probíhá nejčastěji v neziskové organizaci a v několika málo případech i na oddělení sociálně-právní ochrany dětí.

1.2.2 Legislativní úprava

Asistovaný kontakt jako takový, není v České republice přímo právně upraven, a tak je důležité brát v úvahu, že oba rodiče mají zásadní právo podílet se rovným dílem na péči o dítě a přispívat k jeho výchově. Toto právo souzní s právem samotného dítěte na péči

obou rodičů (Kovářová a Havlíček, 2022). Nepřímou zmínku o AK nalezneme v zákoně č. 292/2013 o zvláštních řízeních soudních v §503, ve kterém je zmíněn tzv. navykací režim. Jedná se pouze o jednu formu z asistovaných kontaktů a jeho úkolem je umožnit postupné navázání kontaktu dítěte s osobou, která má právo na styk s ním (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních). Dle evropské Úmluvy o styku s dětmi je styk mezi dítětem a jeho rodiči základním právem, které má každé dítě. Lze tedy říct, že dítě a jeho rodiče mají právo na navázání a udržování pravidelného kontaktu. Tento styk může být omezen nebo zcela vyloučen pouze v případech, kdy je to nezbytné a prospívá to nejlepšímu zájmu dítěte. Pokud není udržování kontaktu s jedním z rodičů příznivé pro dítě, je nutné zvážit alternativní možnosti, jako jsou osobní kontakt s dohledem (neboli asistovaný styk) nebo jiné formy komunikace s tímto rodičem (91/2005 Sb. m. s). Kovářová a Havlíček (2022) upozorňují na fakt, že by vztah a interakce dítěte s rodičem neměl být pouze volnočasovou zábavou, ale integrovanou součástí jeho běžného života, i když rodič nemá dítě v péči.

1.2.3 Nejlepší zájem dítěte

Ze sociálního hlediska dle Mikulkové et al. (2021) je nejlepší zájem dítěte vnímán jako stav, kdy dítě vyrůstá v milující a klidné rodině, mezi láskyplnými, odpovědnými rodiči, kteří společně zajišťují bezpečí, péči a podněty pro jeho rozvoj. Tato představa je pro rodiče v rozvodu příliš idealistická, proto zde autorka Mikulková et al. (2021) upřesňuje i právní pojetí nejlepšího zájmu dítěte, pro které je podstatou, aby dítě mohlo vyrůst v kontaktu se svými rodiči a zároveň, by dítě mělo být zabezpečeno i ve svých základních materiálních, fyzických, výchovných a emocionálních potřebách. To zahrnuje zejména potřebu citového pouta a bezpečí, ochranu života, zdraví a podporu příznivého vývoje, stejně jako přístupné a akceptovatelné vzdělání (Mikulková et al., 2021). Dítě by během rozvodu rodičů mělo mít možnost aktivní účasti rozhodování o záležitostech, které se ho týkají nebo ho jakýmkoliv způsobem ovlivňují, a to v podstatě několika způsoby (Kornel, 2015). Mikulková et al. (2021) a Kornel (2015) se shodují na tom, že je zásadní, aby dítěti byly sděleny všechny potřebné informace ohledně rozvodu a dalších krocích, které budou následovat, dále je velice důležité dát dítěti prostor na vyjádření svého postoje a zároveň jeho názor respektovat a brát ho v úvahu. Avšak Novák (2013) upozorňuje na obtížnost rozpoznatelnosti, zda se jedná o názor skutečný, nebo manipulovaný. Westphalová a Šínová (2019) uvádí, že posuzování nejlepšího zájmu dítěte je v gesci soudů a OSPOD, ty se soustředí na identifikaci, hodnocení a dokazování nejlepšího zájmu dítěte. Jedná se

tedy o proces, který obnáší posouzení klíčových aspektů pro rozhodování. Tento přístup se snaží usměrnit komplexní složitý rodinný systém do jednoho hlavního hlediska, a tím je zájem dítěte. Kvalita rozhodnutí se odvíjí od schopnosti tohoto usměrnění, které má za úkol zachytit celkový kontext situace (Westphalová a Šínová, 2019).

1.2.4 Důvody pro asistovaný kontakt

Kubcová (2021a) uvádí sice rozvod jako jeden z nejčastějších scénářů pro asistovaná setkávání, ale zároveň poukazuje na několik dalších situací, mezi které patří například dlouhé odloučení rodiče od dítěte, které může nastat v rámci dlouhých pracovních cest. Případy, ve kterých je AK dále uplatňován se týkají rodičů, kteří byli propuštěni z výkonu trestu (Kubcová, 2021a). Nezaujaté podněty pro asistovaný kontakt se objevují v případech, kdy je zapotřebí pomoci dítěti a jeho rodičům obnovit, budovat nebo udržovat vztah, který byl nějakou významnou událostí narušen, přerušen, či dokonce nedostatečně rozvinut (Mikulková, 2019). Brzobohatý et al. (2015a) doplňuje další důvody, kvůli kterým je asistovaný kontakt poskytován, může se například jednat o rizikové situace, ve kterých se objevují podezření, usvědčení nebo důkazy o domácím násilí, týrání nebo zneužívání dítěte či užívání návykových látek. Další takovou situací může být nedostatek rodičovských kompetencí nebo psychické zdraví rodiče. Asistovaný kontakt je nutný v momentě, kdy hrozí únos dítěte (Brzobohatý et al., 2015a). Mikulková (2019) však upřesňuje nejfrekventovanější motivy pro AK, kterými je zejména vzájemná nepřítelství rodičů, jejich nemístné jednání mezi sebou, manipulace nebo indukování.

Důvody asistovaných kontaktů, které mohou souviset s rozvodem rodičů

- Návrat rodiče z výkonu trestu: v tomto případě se rodič snaží obnovit vztah se svým dítětem. Asistovaný kontakt může probíhat přímo ve věznicích, ale taková možnost nastane pouze po posouzení, zda je toto prostředí pro dané dítě vhodné a je důležité zajistit dítěti psychologickou podporu (Jedináková, 2020).
- Alkoholová či drogová závislost jednoho z rodičů – tato problematika postihuje stále více lidí a nevyhýbá se ani rodičům nezletilých dětí (Jedináková, 2020).
- Domácí násilí – jedná se o frustrující a emočně náročné období pro dítě nejen v čase, kdy se násilí mezi rodiči odehrává, ale i po rozvodu rodičů, kdy může probíhat soudní řízení. Je důležité chránit oběti domácího násilí a zároveň umožnit dítěti setkávat se s druhým rodičem, i když byl násilníkem (Jedináková, 2020). Kovářová et al. (2022) se zmiňuje o případu, kdy by bylo násilí páchané na dítěti.

V takovém scénáři by mohlo dojít k obavě, že se situace bude opakovat, může se stát, že se dítě setkání s rodičem samo bude obávat. Nicméně je důležité, podporovat stav, ve kterém zůstanou oba rodiče v životě dítěte. (Kovářová et al., 2022).

- Dlouhodobé odloučení – zde jsou využívány asistované kontakty v případech, kdy dojde ke ztrátě vztahu dítěte s rodičem, kvůli dlouhotrvající absenci kontaktu (Jedináková, 2020).

1.2.5 Nástroje sociálních pracovníků pro asistovaný kontakt

Cirkulární dotazování

Drakeford (2013) uvádí, že technika cirkulárního dotazování je účinným prostředkem ke zlepšení komunikace a porozumění v rodinných systémech. Otevřenými otázkami, které podporují reflexi, empatii a hlubší pochopení rodinné dynamiky, mohou jednotlivci ukázat náhled na své vlastní chování i chování ostatních členů rodiny. Správnou implementací cirkulárního dotazování lze dosáhnout zlepšení komunikace mezi členy asistovaného kontaktu (Drakeford, 2013). Rodinný terapeut Drakeford (2013) uvádí jako příklady užívaných otázek následující: *Co se stalo když...? Co se tedy vlastně stalo? A jak to vysvětlíte?*

Aktivní naslouchání

Gallo (2024) zmiňuje, že jde o techniku, která zahrnuje ovládání celé řady dovedností, od učení se číst jemných signálů v projevu klienta až po kontrolu vlastní emoční reakce, také vyžaduje empatii a sebeuvědomění. Aktivní naslouchání tedy znamená nejen slyšet, co někdo říká, ale také vnímat jeho myšlenky a pocity. Sociální pracovník vnímá řeč těla, tón hlasu a udržuje pozornost směrem k vyjadřování klienta. Proměňuje konverzaci v aktivní, nekompetitivní a obousměrnou interakci (Gallo, 2024). Vyhlídalová (2014) dodává, že je aktivní naslouchání využíváno při komunikaci s rodiči a dětmi před nebo po osobním setkání. Tuto techniku je zásadní využívat při sjednávání dohod s rodiči. Zároveň je důležité, aby k aktivnímu naslouchání byli vedeni i členi asistovaných kontaktů, jak následně uvádí Jiřincová (2010), není totiž nic, co by člověka naštvalo víc, než když ho ten druhý neposlouchá, a to je v průběhu asistovaného setkávání nežádáný jev. Právě aktivní naslouchání mezi účastníky může vést k budování vztahu, protože tím, že posluchači aktivně naslouchají ukazují mluvčímu zájem (Jiřincová, 2010).

Odvedení pozornosti na jiné téma

Další metodou často využívanou v rámci asistovaných kontaktů je technika odvedení pozornosti na jiné téma. Vyhlídalová (2014) říká, že tento přístup spočívá v tom, že odborný pracovník záměrně přeruší projev rodiče nebo dítěte tím, že je přesměruje k diskusi na jiné důležité téma. Tato strategie je účinná v situacích, kdy se diskuse mezi rodičem a dítětem dostane do bodu, kdy dochází k navzájem zraňujícím emocionálním reakcím a obviňování. Základním principem této techniky je záměrné přerušování soustředění rodiče nebo dítěte na jejich aktuální projev, to může vést k produktivnější a méně konfliktní interakci (Vyhlídalová, 2014).

Opakující se zvuková smyčka (přeskakující gramofonová deska)

Zde se jedná o techniku prostřednictvím, které sociálních pracovník může dosáhnout svých oprávněných požadavků tím, že své požadavky opakuje, mění jejich formulaci, ale zachovává jejich obsah. Požadavky neustále opakuje, bez ohledu na to, co říká druhá strana a snaží se neodklonit od řešeného problému (Jiřincová, 2010).

Technika otevřených dveří

V podstatě se jedná o komunikační strategii, která podporuje respektování argumentů klienta a snižuje pravděpodobnost konfliktních situací. Tento přístup klade velký důraz na schopnost naslouchat, porozumět a uvítat různé perspektivy a připomínky druhé strany. V podstatě se jedná o komunikační strategii, která umožňuje volnou výměnu myšlenek a emocí bez zbytečných překážek (Bečvářová a Humlerová, 2013).

1.2.6 Funkce asistovaného kontaktu

Asistované kontakty mají dva hlavní účely: diagnostický a terapeutický. V obou případech se profesionál zaměřuje na komunikaci mezi rodiči a dítětem, mezi rodiči navzájem a na interakci rodiče s dítětem při práci s odborníkem.

Sociálně-diagnostická

Vašek (2007) uvádí pojem sociální diagnostiky jako analýzu sociálního kontextu, která ovlivňuje jedince nebo skupiny. Jejím hlavním úkolem je monitorovat a posoudit faktory ve společenském prostředí, které formují osobnost, výchovu a postoje jednotlivců, a tím i jejich chování a vztahy ke světu kolem sebe a k sobě samým. Brzobohatý et. al (2015a) a Bakalová (2013) se shodují, že pomocí sociální diagnostiky odborník sleduje průběh

kontaktem dítěte s rodičem a aktivně se snaží identifikovat aktuální komunikační a situační prvky. Pokud to situace dovolí, tak sociální pracovník výrazněji nezasahuje do komunikace mezi přítomnými. Jeho rozhodnutí zasáhnout do komunikace je založeno na aktuální situaci a potřebách zúčastněných stran. Tímto způsobem sociální pracovník podporuje průběh asistovaného kontaktu mezi dítětem a rodičem, který je součástí sociální diagnostiky s cílem zde posoudit a zlepšit situaci v rodině (Bakalová, 2013; Brzobohatý et. al., 2015a).

Sociálně-terapeutická

Zakouřilová (2014) popisuje sociální-terapii jako typ profesionální intervence, který se zaměřuje na dosahování pozitivních změn v působení klienta a na změny v jeho sociálním prostředí. Tento druh terapie se zabývá řešením aktuálních problémů, které klienta ohrožují a také se snaží předcházet vzniku rizikového chování. Dle Brzobohatého et al. (2015a) sociální terapie v asistovaném kontaktu představuje podporu, kterou vyjadřuje pomocí angažování se v udržení plynulého průběhu setkání, zejména prostřednictvím podpory pozitivní komunikace mezi rodiči navzájem a od rodičů směrem k dítěti. K tomuto tvrzení Zakouřilová (2014) připomíná skutečnost, kdy jsou účastníci AK na setkání s terapeutem přímo pozváni (např. od OSPOD, soudu...). V takových případech se z pravidla nejedná o hladký průběh setkání, protože pozvaní účastníci mohou mít emoce hněvu v momentě, kdy by měli přiznat problém. Zakouřilová (2014) a Brzobohatý et al. (2015a) se shodují, že je nezbytné, aby se do terapie zapojila celá rodina.

1.2.7 Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu

Nejprve tato kapitola vymezuje základní pojmy, které začínají stanovením pojmu sociální práce. Je zde několik možností, jak lze pojem definovat. Jednou z definic je, že jde o odbornou činnost, která slouží k poskytování možnosti jednotlivcům, skupinám a komunitám rozpoznat, řešit nebo alespoň zmírnit osobní, skupinové a sociální problémy nebo nepříznivé vlivy prostředí, které na ně negativně doléhají (Žilová a Tokárová, 2009). Sociální práce spočívá v určitých hodnotách, osobnostních rysech, znalostech a dovednostech, které lze získat prostřednictvím studia, praxe a vhodným školením (Dočkal, 2008).

Dočkal (2008) dále uvádí, že profese sociálního pracovníka patří mezi pomáhající profese, to znamená, že osobnost člověk, který se rozhodl pro tuto profesi se odvíjí od

potřeby pomáhat druhým. Žilová a Tokárová (2009) se shodují, že jde o profesionály, kteří se aktivně angažují v řešení sociálních problémů klientů prostřednictvím přímého kontaktu. Dále Dočkal (2008) doplňuje, jaké vlastnosti by měli být sociálnímu pracovníkovi blízké, řadí se mezi ně psychická odolnost, schopnost vcítit se do pocitů druhého člověka, aktivní naslouchání a v neposlední řadě dovednost efektivního komunikování.

Při asistovaném kontaktu je sociální pracovník vnímán jako kvalifikovaný odborník, který realizuje podporovaná setkání a zároveň je po celou dobu konání účasten, jde o setkání mezi rodičem a dítětem. Jedním z úkolů sociálního pracovníka je podporovat komunikaci mezi zúčastněnými, a to s terapeutickým zaměřením, kde zkušený sociální pracovník pomáhá udržovat „harmonický“ průběh setkání (MPSV, 2012). Důležitou roli má pracovník zejména při počátečních setkáních, kdy je jeho zadáním uspořádat náplň setkání. Z toho vyplývá, že je velice důležité, aby měl k dispozici techniky, aktivity a materiály, popřípadě rozvrženou trasu na společné trávení času venku (Mikulková, 2019). V případě, kdy se AK účastní oba rodiče, tak se stává úkolem pracovníka podporovat pozitivní interakci navzájem mezi rodiči a dítětem (MPSV, 2012). Sociální pracovník podporuje a zároveň připravuje účastníky AK na schůzku, vytváří prostor důvěry, aktivně se účastní setkání, zhodnocuje vliv a možná rizika kontaktu s ohledem na situaci dítěte a podílí se na ustanovení dalšího postupu (Diakonie ČCE, 2024). Zmíněná rizika kontaktu mohou nastat v případě, kdy existuje obava z únosu nebo manipulace s dítětem, kvůli příliš narušenému vztahu mezi rodiči. Pracovník je v těchto případech aktivní pozorovatel, který chrání bezpečí dítěte, pro dítě je jeho přítomnost zárukou bezpečí a ochrany, na kterou se může kdykoliv spolehnout (Bakalová, 2013).

1.2.8 Průběh asistovaných kontaktů

To, jak bude asistovaný kontakt probíhat se odvíjí od toho, jaké metody praktikují aktéři, kteří tuto službu poskytují. Ukazatelem pro to, jak se kontakt bude vyvíjet je rodinná situace, která určuje, do jaké míry bude odborný pracovník do kontaktu intervenovat. V zásadních kritériích jsou však asistované kontakty stejné (Kubcová, 2021a). Asistovaný kontakt je realizován hned několika formami, vždy je ale zásadní, aby se odvíjel od nejlepšího zájmu dítěte, také záleží na dohodě mezi poskytovatelem služby, pracovníkem OSPOD a osobou, která žádá o možnost setkávání nebo na soudním rozhodnutí, které

ukládá asistované styky (Butulová, 2013). Průběh asistovaných kontaktů se odvíjí od jejich formy.

1.2.9 Typy asistovaných kontaktů

Asistence při předání dítěte

Jedná se o asistenci, která je orientována pouze na konkrétní předávání dítěte, není třeba dozorovat kontaktu dítěte s rodičem, protože v jejich vztahu není zásadní problém (Brzobohatý et al., 2015a). Pracovník je tedy přítomen pouze u předání dítěte, pokud ovšem nedojde ke zkomplikování situace, kdy mezi rodiči vznikne konflikt ve formě strachu pečujícího rodiče o dítě nebo pokud dítě odmítne kontakt, v tento moment pracovník zůstává přítomen u předání déle (Jedináková, 2020). Jedináková (2020) a Bakalová (2013) se shodují, že nejběžnější lokalitou pro předání je místo, kde dítě trvale pobývá. Běžná délka asistovaného předávání je 10 minut, tento krátký čas může být využit pracovníkem i pro asistenci před kontaktem s dítětem, zde jde spíše o ujištění se o reálném uskutečnění kontaktu (Jedináková, 2020). Bakalová (2013) dále popisuje, že pracovník provádí mapování, jestli vyjadřuje dítě zájem být s rodičem a soustředí se také na vyhodnocení jeho psychického naladění během předávání.

Asistence u kontaktu s dítětem

O asistovaném kontaktu jako takovém jsou informace zmíněny výše. Pouze je nutné doplnit, že při asistovaném kontaktu je klíčové, že je pracovník přítomen po celou dobu jeho konání (Jedináková, 2020).

Ambulantní asistovaný kontakt

Je přirozené představit si ambulantní formu, jako styk, který je konán v kanceláři organizace. Pravdou je, že tomu tak nemusí být, protože záleží spíše na tom, kdo přichází ke komu. V moment, kdy dochází rodič a dítě za asistentem, jde o formu ambulantní. Asistence může proběhnout v parku anebo v prostorách organizace, které jsou k asistovaným kontaktům přizpůsobeny, například se jedná o herny. Neutrální půda ambulantního provedení je některým účastníkům příjemnější, ale není to pravidlem. Sociální pracovník má při této formě asistence ideální podmínky na výkon posuzování průběhu styku, zároveň zde má i lepší možnost v určování hranic a podmínek pro styk (Brzobohatý et al., 2015a).

Terénní asistovaný kontakt

Jde o formu kontaktu, která se nejčastěji využívá při asistovaném kontaktu při předání dítěte, avšak není výjimkou ani u asistovaného kontaktu, kdy se kontakt odehrává doma u rodiče nebo se může odehrávat v nákupním centru, bazénu, dětském hřišti atd. (Brzobohatý et al., 2015a). Skřivánková (2021) se s tímto názorem ztotožňuje a doplňuje, že je velmi užitečné nabízet terénní způsob služby zejména proto, že cílem asistovaných kontaktů je podpořit rodiče v rozvoji jejich rodičovských schopností v přirozeném prostředí, kde tráví čas s dítětem, včetně jejich vlastních domovů. Brzobohatý et al. (2015a) dále uvádí, že je tato forma kontaktu pro účastníky pohodlnější, protože mají možnost být ve svém přirozeném prostředí. Brzobohatý et al. (2015a) poukazuje, že zde zároveň nastávají situace, kdy si jeden z rodičů nepřeje, aby se kontakty uskutečňovaly u druhého rodiče doma, a to například z důvodu porovnávání majetků. Pro asistenta je u terénních kontaktů obtížnější mapovat podrobně situaci, nemá kapacitu vnímat všechny okolnosti a hůře se mu v přirozeném prostředí klientů nastavují pravidla (Brzobohatý et al., 2015a).

Sjednaný asistovaný kontakt dobou

Většina asistovaných kontaktů probíhá za předchozí domluvy, kde je zmíněno, kde se asistence bude konat, kdy a za jakých podmínek a kdo se jí bude účastnit (Brzobohatý et al., 2015a). Kubcová (2021b) doplňuje, že obsahem domluvy jsou detailně projednány všechny aspekty průběhu asistovaného kontaktu, včetně přesných termínů a časů příchodu a odchodu. Dále autorka doplňuje, že jestliže se rodiče nerozhodnou setkat osobně, existuje strategie pro předem stanovený časový rámec, kde se stanoví, že rodič přijde se stanoveným předstihem dítě předat odbornému pracovníkovi, aby se nemusel potkat s rodičem, se kterým se dítě má setkávat (Kubcová, 2021b).

Skrytý asistovaný kontakt

V tomto případě jsou strany na asistovaném kontaktu domluveny, ale jeho uskutečňování je prováděno namátkou. Jedná se o formu, která by měla být více realistická ve svém provedení, účastníci nejsou dopředu schopni připravit se na přítomnost asistenta a tím se stávají asistence více autentické (Brzobohatý et al., 2015a).

1.2.10 Aktéři asistovaných kontaktů

Soudy, soudní znalci, advokáti

Asistovaný kontakt je často doporučován nebo nařizován soudem právě za účelem zajištění ochrany dítěte v situaci, kdy se jeho rodiče rozvádějí ve vysoké míře konfliktu. Existují dva hlavní předpoklady, které vedou k realizaci asistovaných styků, první z nich je, že se dítě rozvíjí nejlépe, když má pevné a trvalé vazby s oběma rodiči a druhým důležitým předpokladem se rozumí, že dítě bude mít zaručeno emoční a fyzické bezpečí bez ohledu na situaci (Brzobohatý et al., 2015a). Občanský zákoník (z. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník) upravuje v § 888 osobní styk s rodičem dítěte následovně, soud může ve svém rozhodnutí o úpravě styku dítěte s rodičem stanovit, kdo se smí nebo nesmí na styku účastnit a další jeho podmínky, včetně místa jeho konání. Jde tedy o nepřímou úpravu asistovaných styků, pro které soud dále ukládá rodiči, u kterého dítě přebývá, povinnost připravit dítě na schůzku s druhým rodičem (zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Orgán sociálně-právní ochrany dětí

Orgán sociálně-právní ochrany dětí je pověřen výkonem SPOD, který je zakotven v zákoně č. 359/1999 Sb., upravuje se zde, že pracovníci mají povinnost zajišťovat ochranu zájmů a zdraví nezletilých dětí v případě ohrožení (Bechyňová, 2008). Matoušek (2007) doplňuje, že je dítěti v průběhu rozvodu rodičů určen kolizní opatrovník, který je zároveň pracovníkem OSPOD.

Před samotným nařízením přichází od pracovníku OSPOD vždy prioritně návrh poradenství, kde jsou rodiče informováni o službách, které jsou nabízeny neziskovými organizacemi nebo jednotlivými odborníky, kteří se specializují na práci s rodinami. Právě v momentě, kdy se alespoň jeden z rodičů odmítá zúčastnit takového poradenství, nastává stav, ve kterém OSPOD může asistované kontakty nařídit (Brzobohatý et al., 2015b).

Organizace zajišťující asistované kontakty

Některé organizace poskytují službu známou jako asistovaný styk pro děti a rodiče. Tato služba je zaměřena na situace, kdy děti vykazují odpor vůči jednomu z rodičů, často pod vlivem druhého rodiče. Úkolem sociálního pracovníka je připravit dítě i oba rodiče na

přímý kontakt mezi dítětem a tzv. „zavrhovaným rodičem“, pracovník by měl průběh moderovat a na konci každého setkání se mezi všemi zúčastněnými osobami průběh styku vyhodnotí (Matoušek a Bredová, 2022).

Krizové centrum pro rodiny s dětmi

Knetlová et al. (2017) popisuje krizové centrum pro rodiny s dětmi jako multidisciplinární centrum, které poskytuje komplexní podporu rodinám s dětmi v náročných životních situacích, jakou jsou rodinné konflikty, rozvodové spory, výchovné obtíže u dětí, sebepoškozování, zvládání traumatických událostí, syndrom CAN a další problémy. Dále Knetlová et al. (2017) uvádí, že se jedná o ambulantní formu, kde jsou poskytovány služby, které zahrnují krizovou intervenci, psychosociální poradenství, terapii a podporu zaměřenou na obnovu narušených rodinných vztahů. V krizových centrech pro rodiny s dětmi se pracuje s celou rodinou (Knetlová et al., 2017).

Sociálně aktivizační služba pro rodiny s dětmi

MPSV (2020) charakterizuje SAS pro rodinu s dětmi jako službu, která je realizovaná terénní či ambulantní formou a jedná se o službu, která je určena rodinám, kde hrozí ohrožení vývoje dítěte z důvodu dlouhodobé obtížné sociální situace, kdy rodina není kompetentní ji zvládnout sama. Služba zahrnuje různé vzdělávací, aktivizační a terapeutické aktivity, podporu v sociálním začlenění a pomoc při prosazování práv a zájmů rodiny.

Doprovázející skupiny – Dětský průvodce rozvodem

Dle Matouška a Bredové (2022) jde o skupinové programy pro děti, které mohou být užitečnou podporou při zvládání rozvodové situace jejich rodičů. Jednou z takových skupin je právě zmiňovaný Dětský průvodce rozvodem, tato skupina je určena pro mladší děti školního věku, jejichž rodiče prochází rozvodem. Setkání se zaměřují na vzájemné sdílení prožitých zkušeností, tužeb a pocitů mezi dětmi. Cílem je, aby se účastníci naučili lépe porozumět rozvodu a lépe se v něm orientovat. V České republice jsou tyto programy dostupné hned v několika městech (Matoušek a Bredová, 2022).

Mediátor

Mediátor asistované styky nerealizuje, ale může sehrávat důležitou roli ve sjednání domluvy mezi rodiči, protože právě mediace spočívá v předpokladu, že konfliktní strany mají schopnost samostatně řešit své spory. Úkolem mediátora je aktivovat tyto vnitřní zdroje a usnadnit jim dosažení uspokojivého řešení konfliktu s co nejmenším zásahem ze strany ostatních (Tkáč a Matoušková, 2022). Mediátor často intervenuje v rodinných konfliktech, když jsou emoce vyhrocené a rodiče nedokážou najít společnou řeč, zda má být účastno při mediaci i dítě je posuzováno individuálně. Ale z praxe je známo, že účast dítěte může vést k většímu množství dohod, což pomáhá zajistit jeho nejlepší zájmy (Jedináková, 2020).

1.3 Cochemská praxe

Kovářová et al. (2022) konstatuje, že dlouhotrvající konflikty mezi rodiči a rozsáhlé soudní procesy negativně ovlivňují psychický stav dítěte a mohou na něm způsobit trvalé následky. Rodiče běžně nedojdou k uzavření dohody, která upravuje náležitosti spojené s jejich dítětem (výživné, úprava styku...). Právě Cochemský model by měl sloužit k eliminaci sporů mezi rodiči, jejich konfliktů a bojů o dítě (Kovářová et al., 2022).

Cochemská praxe je založena na spolupráci odborníků, kteří jsou zainteresováni do rodičovských konfliktů. Primárním záměrem je obnovit komunikaci mezi rodiči s cílem vytvořit základ pro sdílení společné odpovědnosti za dítě (Rudolph, 2010).

Rudolph (2010) a Kovářová (2022) uvádí, že mezi aktéry Cochemské praxe patří advokáti, soudy, OSPOD, pomáhající organizace a zároveň Rudolph (2011) doplňuje, že se účastní i zástupci z oboru psychologie a sociální pedagogiky.

Celé soudní řízení nemá tak formální průběh, protože jeho ideálním výstupem by mělo být uzavření dohody mezi rodiči, na které se vzájemně shodnou, vykomunikují si jí a budou ji ochotni dodržovat. Dohoda vždy musí být v co nejlepším zájmu dítěte, který hájí kolizní opatrovník z OSPOD. Pokud jsou splněny tyto náležitosti, tak je dohoda soudem schválena (Kovářová et al., 2022).

2 Cíl práce a výzkumné otázky

2.1 Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, jakou roli má sociální pracovník při realizaci asistovaných kontaktů, konkrétně těch, které jsou prováděny během rozvodu či rozchodu rodičů dítěte.

Téma práce jsem volila z důvodu vysoké míry rozvádějících se nebo rozcházejících se párů, mezi rodiči často dochází k neshodě, která se týká především styku dítěte s druhým rodičem. Právě asistované kontakty této problematice napomáhají a podporují setkání rodičů s dětmi za přítomnosti odborníka.

Domnívám se, že je důležité podporovat a rozvíjet vztah s oběma rodiči, i v případech, kdy jde o sporné rozvody/rozchody. Často totiž dochází k situaci, že rodič nehájí zájmy dítěte, ale především ty své a tím škodí styku dítěte s rodičem.

Bakalářská práce má tedy za cíl uvést roli sociálního pracovníka a zároveň představit důležitost podporovaných setkání.

2.2 Výzkumná otázka

V souvislosti s cílem bakalářské práce byla zvolena tato výzkumná otázka:

Jaká je role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu?

3 Metodika

3.1 Metody a techniky výzkumu

Odborný diskurz v bakalářské práci je analýzou, komparací a syntézou odborných zdrojů zaměřených na téma porozvodových nebo porozchodových konfliktů s akcentem na styk s dítětem. Především byly využity odborné publikace, které jsou přímo zaměřeny na asistované kontakty dítěte s rodičem, se kterým z různých důvodů neudrží pravidelný styk. Praktická část vychází ze strategie kvalitativní výzkumné metody.

Croswell (Croswell In: Hendl, 2023, s. 48) popisuje kvalitativní výzkum takto: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ K tomu Punch (2008) doplňuje následující: „*Kvalitativní výzkum je empirický výzkum, kde data nejsou v podobě čísel.*“ (Punch, 2008, s. 12).

Dle Hendla (2023) kvalitativní výzkum začíná výzkumník s výběrem tématu a formulací základních výzkumných otázek. Tyto otázky mohou být upravovány a rozšiřovány během průběhu výzkumu, zejména při sběru a analýze dat. Během studie se nejen otázky, ale i hypotézy a strategie pro modifikaci výzkumného plánu mohou vyvíjet. Kvalitativní výzkum vyžaduje aktivní vyhledávání a pečlivé analyzování veškerých dostupných informací, které mohou přispět k pochopení výzkumných otázek (Hendl, 2023).

K tomu Švaříček (2007) doplňuje, že je zcela zásadní nasbírat dostatečné množství dat, které následně výzkumník začne analyzovat, s cílem odhalit pravidelnosti a vzorce v nich obsažené. Na základě těchto analýz postupně stanovuje předčasné závěry a hledá další důkazy a podporu v datech (Švaříček, 2007).

Kvalitativní výzkumník se pohybuje přímo v terénu, kde se sledované jevy odehrávají, přičemž zde navazuje i kontakty s možnými komunikačními partnery. Sběr dat a jejich analýza v kvalitativním výzkumu jsou procesy, které se rozprostírají v delším časovém období (Hendl, 2023).

3.2 Výzkumná strategie

Informace neboli data jsem získala prostřednictvím rozhovorů, přičemž jsem zvolila kvalitativní výzkumnou metodu ve formě polostrukturovaných rozhovorů. Otázek v rozhovoru bylo stanoveno třináct, měly objasnit hlavní podstatu výzkumu, což je zjistit, jaká je role sociálního pracovníka při asistovaných kontaktech. Do výzkumného vzorku byli komunikační partneři vybráni na základě záměrného výběru. Velikost vzorku nebyla pevně stanovena předem, a to v souladu se zásadami kvalitativního výzkumu, který klade důraz na získávání dat až do dosažení teoretické saturace problému.

Rozhovory s komunikačními partnery byly zachyceny prostřednictvím mobilního zařízení a nahrávky byly pořízeny pouze s předchozím souhlasem komunikačních partnerů. Pro zajištění anonymity byla veškerá identifikační data, včetně jmen a názvů organizací, vynechána. Po nahrání byly rozhovory přepsány do dokumentu Word a původní nahrávky byly smazány z mobilního zařízení. Následně byla provedena analýza dat pomocí otevřeného kódování.

3.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Při výběru komunikačních partnerů byla uplatněna metoda prostého záměrného výběru, kterou Miovský (2006) považuje za nejčtenější metodu pro kvalitativní výzkum. Tato metoda spočívá ve výběru potenciálních účastníků na základě splnění specifického kritéria nebo souboru kritérií (Miovský, 2006).

To znamená, že pro výběr komunikačních partnerů je zásadní, aby tato kritéria naplnili (Miovský, 2006).

Do výzkumného souboru byli zařazeni pouze ti komunikační partneři, kteří zcela splnili stanovená kritéria. Každý z těchto partnerů byl identifikován pomocí označení KP1 – KP6. Kritéria pro výběr komunikačních partnerů do výzkumného souboru byla stanovena na základě konkrétních hledisek, která byla vymezena provedeným předvýzkumem takto:

- povolání sociálního pracovníka,
- zkušenost v rámci asistovaných kontaktů,
- délka praxe minimálně 1 rok,
- aktivní participace a motivace ke spolupráci na výzkumném šetření.

Stanovením těchto kritérií dojde k vytvoření základního souboru, který je tvořen sociálními pracovníky, kteří mají praxi v rámci asistovaných kontaktů dítěte s rodičem.

Během rozhovorů s komunikačními partnery jsem využila techniku dotazování. Tyto rozhovory proběhly v období zimy a počátku jara roku 2024.

3.4 Realizace výzkumu

Během zimy roku 2024 byli osloveni sociální pracovníci z neziskových organizací a orgánu sociálně-právní ochrany dětí s žádostí o poskytnutí rozhovoru. Jednalo se o sociální pracovníky, kteří se přímo podílejí na realizování asistovaných kontaktů dětí s rodiči. Sociální pracovníci byli seznámeni s tím, že jejich výpovědi budou sloužit jako data do mé praktické části v bakalářské práci, která nese název: „Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu.“ Následně byly na základě domluvy sjednány termíny rozhovorů.

Dříve než byl zahájen rozhovor, tak komunikační partneři byli seznámeni s tím, jak rozhovor bude probíhat a následně byly požádáni, zda je možno z rozhovoru pořídit audiozáznam. Byli ujištěni, že s audiozáznamem budu moci nakládat pouze já, jako autorka bakalářské práce, a to do doby, dokud rozhovor přepíšu, následně byl audiozáznam vymazán. Po dotázání na souhlas s audiozáznamem všichni komunikační partneři souhlasili, následně byli požádáni o poskytnutí písemného souhlasu s nahráváním rozhovoru. Všechny souhlasy budou zachovány v anonymizované podobě a nebudou zahrnuty v této bakalářské práci, zde bude k nahlédnutí pouze vzor informovaného souhlasu (Příloha 1).

3.5 Analýza získaných dat

Data, která byla použita pro účely bakalářské práce, byla zpracována pomocí metody otevřeného kódování s prvky zakotvené teorie a axiálního kódování.

Dle Šed'ové (2007) jsou pomocí otevřeného kódování informace systematicky analyzovány, interpretovány a reorganizovány. Výzkumník rozkládá text na jednotlivé prvky, přiřazuje jim pojmenování a tyto nově pojmenované prvky používá pro další analýzu (Šed'ová, 2007).

Miovský (2007) doplňuje, že se tento proces nazývá kategorizace, jednotlivé prvky se v této fázi tedy kategorizují a podkategorizují podle specifických potřeb, přičemž se zde preferují unikátní názvy pro každou kategorii. Je žádoucí, aby tyto názvy reflektovaly jedinečnosti a přesnosti dané kategorie (Miovský, 2007).

3.6 Etika výzkumu

V průběhu výzkumu v bakalářské práci byla dodržována legislativa, konkrétně zákon č. 110/2019 Sb. o zpracování osobních údajů. Všem účastníkům bylo sděleno, že veškeré osobní údaje budou zpracovány v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady EU č. 2016/679, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

Před samotným rozhovorem jsem ujistila všechny komunikační partnery, že jejich účast zůstane zcela anonymní, a že se otázky budou primárně zaměřovat na problematiku asistovaných kontaktů. Před zahájením rozhovoru jsem se každého z nich zeptala, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru. Po obdržení jejich souhlasu jsem si nechala podepsat formulář souhlasu s nahráváním (Příloha 1), přičemž v této práci bude přiložen pouze vzor z důvodu zachování jejich anonymity.

4 Výsledky

4.1 Charakteristika výzkumného souboru

Všichni komunikační partneři byli vybráni záměrně na základě předem určených kritérií. Po jejich souhlasu s účastí na výzkumu byly uskutečněny polostrukturované rozhovory s jednotlivými komunikačními partnery. Komunikačními partnery byly ženy, které jsou na pozici pomáhajících profesí, konkrétně sociální práce. Jedním z hlavních kritérií bylo mít praxi v rámci asistovaných kontaktů rodičů s dětmi, a to tyto komunikační partneři splňují.

Kritéria byla před počtím výzkumu dotazována u nadřízených pracovníků anebo samotných komunikačních partnerů. V rámci rozhovoru byla kritéria znovu ověřena přímo u dotazovaných pracovníků.

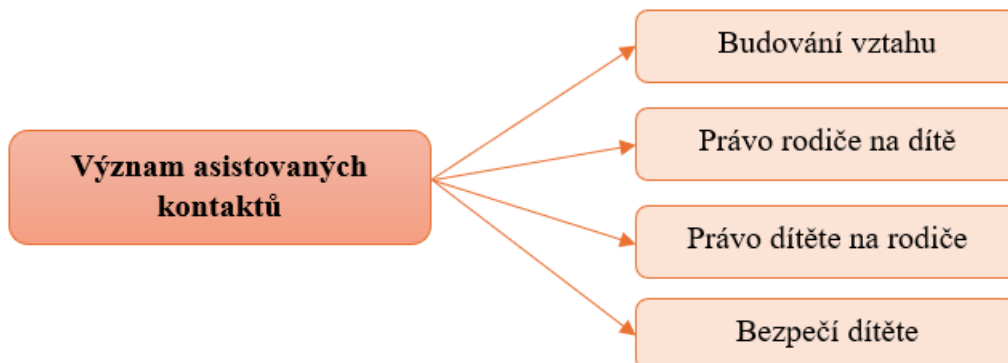
Tabulka 1 Charakteristika komunikačních partnerů

Komunikační partneři	Pracovní pozice	Délka praxe	Pohlaví
KP1	Vedoucí sociální pracovnice v NO	12 let	Žena
KP2	Sociální pracovnice v NO	10 let	Žena
KP3	Vedoucí sociální pracovnice v NO	7 let	Žena
KP4	Vedoucí sociální pracovnice OSPOD	30 let	Žena
KP5	Vedoucí sociální pracovnice v NO	8,5 let	Žena
KP6	Vedoucí sociální pracovnice OSPOD	19 let	Žena

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

4.2 Výsledky výzkumu

4.2.1 Význam asistovaného kontaktu

Obrázek 1 Význam asistovaného kontaktu

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

V první kategorii výzkumu byli komunikační partneři dotazováni, zda si myslí, že jsou asistované kontakty důležitým prostředkem při sporném rozvodu, či rozchodu rodičů. Všichni došli ke shodě, že asistované kontakty důležitým prostředkem jsou, a to hned kvůli několika jejich významům.

Jedním z významů, na kterém se komunikační partneři shodují je, že je zásadní myslet na práva rodiče k dítěti a naopak. Z výzkumu tedy vyplývá, že nejzákladnější význam spočívá právě v základních právech rodiče a základních právech dítěte.

Dále se komunikační partneři shodují, že jsou asistované kontakty důležitým prostředkem při zachování bezpečí dítěte z jakéhokoliv důvodu, který může nastat.

Komunikační partneři spolu také souhlasí v tom, že asistované kontakty mají funkci, která napomáhá budovat vztah rodiče s dítětem.

KP1 se vyjádřil následovně: *Je potřeba, aby dítě znalo své biologické rodiče a jakoby vědělo něco o nich zažívalo s nimi radostné okamžiky, mělo s nimi společné zážitky. Takže samozřejmě proto, aby i nadále ten vztah dítěte s tím rodičem, který ho nemá potom v té výlučné péči, tak aby byl ten vztah udržován tak určitě ten asistovaný kontakt je důležitý a má svoje místo.*

S tímto tvrzením se ztotožňuje i KP5, a také hovoří o bezpečném prostředí během asistovaných kontaktů: *Ano, neboť dítě má právo na oba rodiče. Cílem asistovaného*

kontaktu je umožnění dítěti setkávání se svým biologickým rodičem nebo jinou osobou blízkou v bezpečném prostředí, tak často, jak to dítě potřebuje a takovým způsobem, který dítěti umožňuje strávit tento čas s rodičem pozitivně. Asistovaný kontakt tak přispívá ke zdravému vývoji dítěte, v některých případech může být i terapeutickým prostředkem.

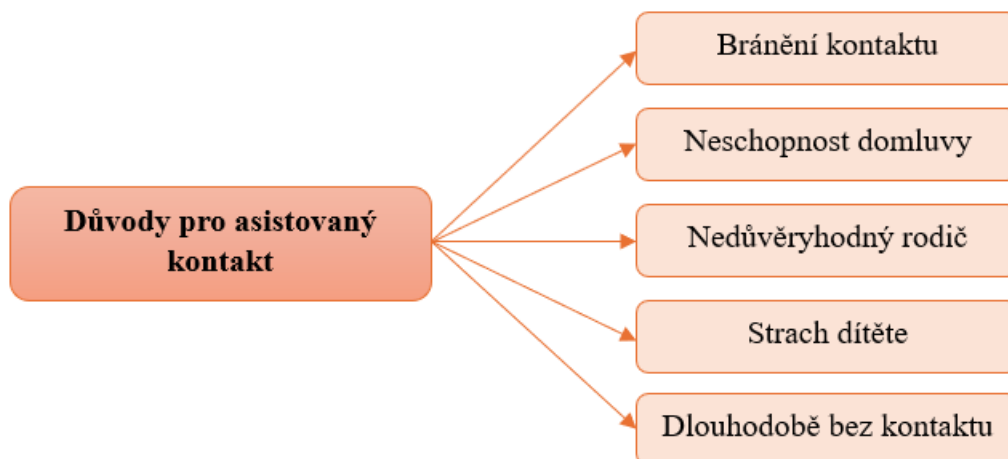
KP4 také poukazuje na důležitost kontaktu rodiče s dítětem, říká: *Takže pokud jakoby opravdu dlouhodobě dochází k tomu, že to dítě bez zjevných důvodů, jako oprávněných a objektivních důvodů dlouhodobě není v kontaktu s tím druhým rodičem, na což to dítě má samozřejmě právo, tak pak určitě ten asistovaný kontakt je důležitý prostředek. Jo, v těchto situacích určitě jo. To znamená, že dítě má právo na styk s oběma rodiči, stejně tak jako rodiče mají právo na kontakt s dítětem, to je základní pravidlo.*

KP2 tvrdí: *Naším cílem je pomoci vybudovat vztah mezi rodičem a dítětem, přesunout to jejich setkávání do přirozeného prostředí.*

KP3 také poukazuje na budování vztahu takto: *Z našich zkušeností vlastně můžu říct, že nějakým důležitým prostředkem jsou. I třeba při navazování vztahu s druhým biologickým rodičem, protože ho třeba neviděl tatínek od 10 měsíců do tří let a najednou projevil zájem, takže i takovýhle budování vztahu mezi tím dítětem a rodičem.*

KP6 ale poukazuje na to, že dítě má sice právo na své rodiče, ale občas nastanou situace, kdy rodiče více hledí na své zájmy a práva než na nejlepší zájem svého dítěte, uvedl následující odpověď: *Dítě má právo na oba rodiče, tomu taky jakoby rozumím, ale dítě není jako věc, kterou můžete v uvozovkách rozdělit. A některý rodiče s tím tak počítají. Někdy je to takový, že to dítě z toho vypadává a zůstává tam právo toho rodiče, a rodiče jsou u toho soudu někdy trošku zaslepený a myslí jenom na sebe. Tak jako v zájmu dítěte to nepochybně je podle jako Úmluvy o právech dítěte, našich zákonů, jo jako dítě má právo na to znát své rodiče, vidat se s nima, mít pravidelnej kontakt, ale někdy si říkám, za jakou cenu.*

4.2.2 *Důvody pro asistovaný kontakt*

Obrázek 2 Důvody pro asistovaný kontakt. Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Druhá kategorie je zaměřena na důvody, pro které jsou asistované kontakty realizovány. Dle KP je z praxe nejčastějším důvodem to, když rodič, který má ve výlučné péči dítě, brání v kontaktu rodiči, který dítě v péči nemá.

Dalším často zmiňovaným důvodem, na kterém se komunikační partneři shodli byli situace, ve kterých se rodiče nebyli schopni domluvit, často z důvodu jejich vzájemné nesnášenlivosti.

Podle KP3 a KP2 může být také důvodem nedůvěra v rodiče, například z důvodů jeho minulosti.

KP3 se vyjádřil takto: *Záleží, z jakého důvodu, jestli je tam už navázaný vztah s tím dítětem, jestli to je jenom proto, že tam hrozí riziko návykových látek u jedné ze stran anebo tam právě není navázaný kontakt s dítětem, protože se neviděli X měsíců, let. Taky se může stát, že jedna ze stran brání tomu, aby k setkání došlo. Potom možná taková ta neschopnost domluvy těch dvou jako dospělých stran, těch rodičů. Ale jako myslím si, že ve chvíli, kdy tam je třeba jedna strana, která brání kontaktu s tím druhým rodičem nebo tam dochází možná i k nějakému fyzickému, psychickému napadání, a to dítě už je nějakým způsobem poničené tím konfliktem, že už není jako příhodno, aby se vídalo s některým z těch rodičů o samotě, taky tady takový máme.*

KP1 zmiňuje: *Tyhle kontakty sehrávají důležitou roli pro dítě, které vlastně nebo, o které se často rodiče přetahují a nedokážou se teda na některých věcech domluvit, respektive tam dokonce dochází třeba i k omezování kontaktu jednoho rodiče s tím druhým rodičem.*

Většinou právě ta matka, když samozřejmě k tomu asistovanému kontaktu soud přistoupí, tak je to právě proto, že zejména tedy nejčastěji ta matka, tomu kontaktu nějak aktivně brání. Máme tu i případy, kdy se to dítě rodiče fakt bojí, takže ta naše přítomnost je tam fakt jako důležitá.

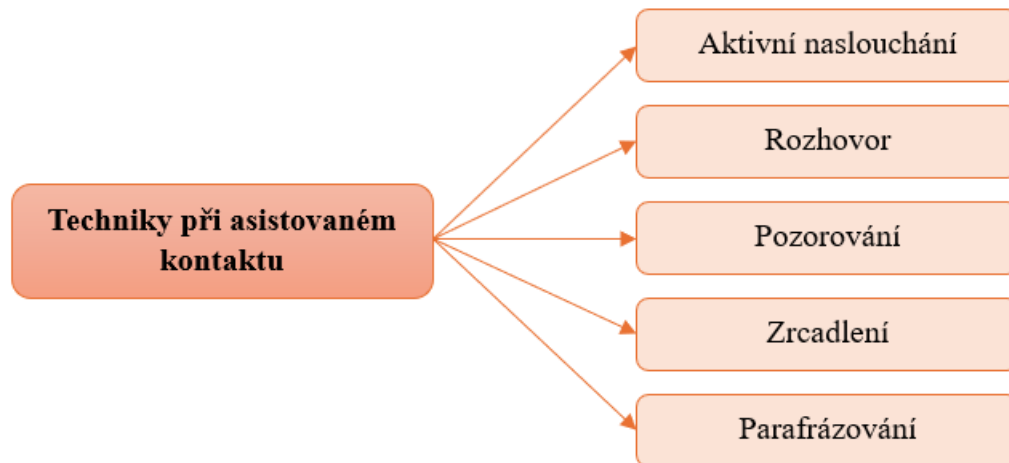
KP4 souhlasí s předchozími a tvrdí: Někdy spolu rodiče dlouhodobě nežijí a dávno už proběhla úprava k tomu dítěti, že to dítě bylo svěřeno třeba jednomu z rodičů a s druhým rodičem tam byla snaha nějakým způsobem upravit ten kontakt. A v průběhu té doby se zjistilo, že ten kontakt neprobíhá s tím druhým rodičem tak, jak by měl. Jo, takže takový jsou jako různé případy, někdy se ty rodiče prostě jen nedomluví, někdy má to dítě z rodiče strach, je to prostě různý.

KP6 pojednává o intervencích, které nastávají, když rodič brání ve styku takto: Většinou samozřejmě jeden z těch rodičů nechce, ten kterej brání, takže potřebuje k tomu asi nějakou intervenci zvenčí, buď to může být OSPOD nebo v případě, že probíhá už nějaký řízení u soudu, tak je to soud. Ještě musím říct, že je obecně čím dál větší neochota rodičů, nebo obecně lidí, se nějak jako domluvit.

KP2 doplňuje další důvody: Ano, je to prostředek při sporném rozvodu, většinou v případech, kdy se jeden rodič nepodílel vůbec na výchově, má nějakou poruchu nebo prostě diagnózu, bere návykové léky nebo je bral a není nyní důvěryhodný.

KP5 souhlasí s předchozími KP, a ještě k tomu zmiňuje následující: Poslední dobou tady máme asistované kontakty, protože se často objevovaly situace, kdy matky podaly na otce trestní oznámení pro podezření na sexuální zneužívání dítěte, v takových situacích je dítě velmi vystrašené z kontaktů.

4.2.3 Techniky při asistovaném kontaktu

Obrázek 3 Techniky při asistovaném kontaktu. Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Ve třetí kategorii bylo zjišťováno, jaké techniky sociální práce se používají při asistovaných kontaktech.

Z výzkumu vyplývá, že pracovníci nejvíce používají techniku aktivního naslouchání, dále je to rozhovor a pozorování.

KP1 se vyjádřil následovně: *Pokud jde o techniky tak ty se hodně využívají zejména při těch přípravných schůzkách, které vlastně předchází samotným asistovaným kontaktům. Protože při tom samotném asistovaném kontaktu už je to hodně o tom rodiči a dítěti o té jejich společné aktivitě. Ale určitě tady využíváme techniky aktivního naslouchání, včetně třeba právě takového toho objasňování, včetně pochopitelně nějaké reflexe emocí, či-li zrcadlení, když třeba právě rodič je trošku takový jako znechucený, že vůbec na nějaký asistovaný kontakt musí přicházet, že proč se nemůže s dítětem potkávat jako ostatní tatínkové prostě někde na hřišti nebo sám bez doprovodu, respektive bez asistence někoho dalšího, takže určitě se tedy hodně musí pracovat s emocemi, takže jasně že teda zrcadlení, parafrázování a v podstatně další techniky aktivního naslouchání.*

KP3 zmiňuje individuální přístup, který je při asistovaných kontaktech zásadní, protože každý případ, každá rodina je jiná. Na to navazuje i KP4, který upozorňuje na změny v přístupu podle věku dítěte.

Odpověď KP3 zněla takto: *Prostě vedu rozhovor s rodinou nebo s jednotlivcem, no jako používám běžné techniky rozhovoru v sociální práci, například cirkulární dotazování, naslouchání, parafrázování, zrcadlení jejich emocí. Asi takhle, samozřejmě se snažím ke*

každému klientovi přistupovat individuálně, já jsem v celku empatická, takže dokážu identifikovat toho klienta v tom smyslu, že když přichází nějaká emoční bouře z jeho strany, tak k němu přistupuju tak, aby došlo k utišení těch emocí, což je přesně to zrcadlení jako toho, co vidím, toho, co by potřeboval a podobně.

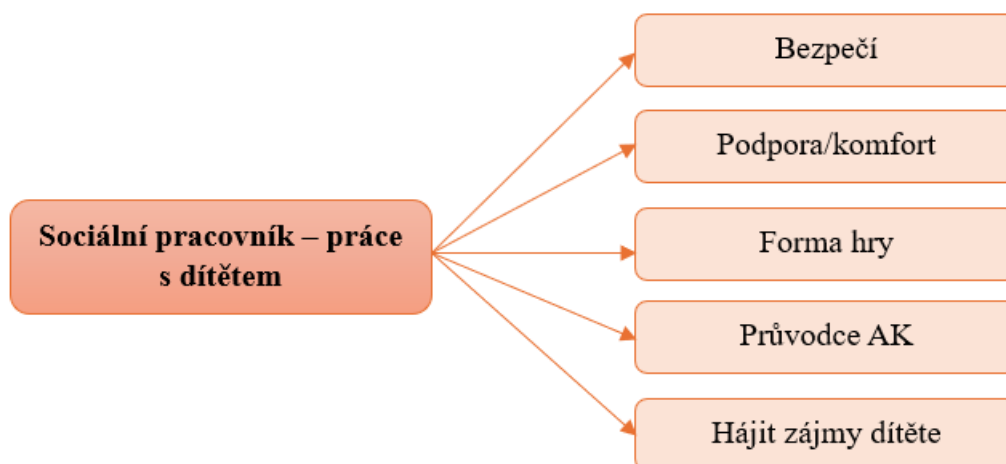
KP4 uvedl: Používáme formu rozhovoru, formu pozorování a pak samozřejmě vzhledem k tomu, že to dítě může být třeba školkového věku, tak tam použijeme různou formu různých her a zkrátka postupujeme tak, aby to vyhovovalo tomu dítěti.

KP5 zmiňuje, že do kontaktů intervenuje a zasahuje, při nevhodném chování rodiče k dítěti.

Odpověď KP5 zněla takto: Především využíváme pozorování a monitorování celého asistovaného kontaktu, taky s těma rodičema a s dítětem mluvíme, takže používáme rozhovor, nasloucháme tomu, a tak. Při některých kontaktech intervenujeme a zasahujeme, když rodič se třeba nevhodně chová k dítěti.

Odpověď KP2 se shoduje s ostatními KP, řekl: Jako techniky využívá především aktivní naslouchání, vedeme tady samozřejmě rozhovor a v podstatě tady celou situaci pozorujeme.

4.2.4 Sociální pracovník – práce s dítětem

Obrázek 4 Sociální pracovník – práce s dítětem.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Čtvrtá kategorie objasňuje, jakou roli má sociální pracovník vzhledem k dítěti, pro kterého je průvodcem během asistovaných kontaktů.

Nejzásadnějším bodem, na kterém se shodli všichni pracovníci bylo, že jsou tam pro dítě, aby mu zajistili bezpečí, je tedy důležité, aby v nich dítě mělo obrovskou důvěru.

KP1 se vyjádřil následovně: *Hodně je to o věku toho dítěte a o jeho povaze, jak dokáže rychle vzít toho sociálního pracovníka jako za kamaráda, kterému důvěřuje a u kterého cítí to bezpečí. Určitě je tady důležitý, aby to dítě fakt pojalo k tomu pracovníkovi důvěru, protože ta se pak bude přenášet i na toho rodiče. Takže ten pracovník je tam fakt jako důležitější pro podporu toho vztahu, kterej byl fakt třeba úplně rozvrácenej, kterej nefungoval, kdy se třeba i to dítě toho rodiče fakt bojí, takže ta práce s tím dítětem je hodně důležitá už teda na té přípravné schůzce a samozřejmě, že taky i zjišťujeme, co to dítě má rádo a třeba s čím si rádo hraje. Taky se ho ptáme, co by mu pomohlo, aby se mu jednodušeji vstoupilo do místnosti, kde je ten rodič, například mu nabízíme, že nás může celou dobu držet za ruku nebo, že si s sebou třeba může vzít svojí oblíbenou hračku. A když je dítě z toho prostředí ještě vykulené, tak raději ještě uskutečnime druhou výjimečně i třetí přípravnou schůzku pro to dítě, aby fakt jako to dítě si nás tak jako co nejvíc jako nasálo okoukala a abychom pro něj představovali jistotu a bezpečnej ostrov.*

KP3, KP4 a KP5 se shodují, že s dítětem pracují prostřednictvím různých her, které jsou přizpůsobeny věku dítěte.

Ve své odpovědi KP3 řekl: *Opravdu dbáme na to, aby se to dítě cítilo bezpečně a ve chvíli, kdy usoudíme nějakým způsobem, ve spolupráci s tím dítětem, že je připravený na to setkání, tak dojde až potom k setkání s tím druhým rodičem a zase to může být pozvolný, že je tam i přítomnost toho rodiče, co ho má v péči anebo není. KP3 popisuje i situace, ve kterých přímo využíval metodu formou hry, říká následující: *Ted' třeba řeknu příklad, kdy třeba dítě nevidělo maminku dlouhou dobu a žilo s tatínkem s jinou partnerkou, které říkalo maminka a mělo docházet k setkávání s tou biologickou maminkou. Tak já jsem s tím dítětem pracovala vlastně takovou metodou divadla, kdy jsme si vzaly loutky a simulovaly jsme, že jedna ta loutka byla maminka biologická, druhá loutka byla maminka, na kterou je zvyklá, ta nevládní, pak tam byl i tatínek, i ona tam jako figurovala jako ta loutka. A ted' jsme si jako říkaly různé ty situace, kdo jí nosil v bříšku a kdo jí ted' má, jako formou hry v podstatě. Když tady budu mít dvanáctileté dítě, no tak s ním budu pracovat zase jinak, používáme i kartičky emoční, ne jenom emoční, ale i vztahový, takovýhle různé pomůcky, máme tady i pískoviště a ty figurečky různé, ten sandplay, takže s dítětem používáme takovýhle hravý metody, pak máme ještě Fokus box, to je tady ta červená bedýnka, kde vlastně je i taková desková hra s různými otázkama, ale je to taky hravou formou. Nebo jsou tam i takový pracovní listy a hůlka na přání, tak takovýhle jako věcičky. Nebo támhle máme Ferdovi emoční kartičky a příběhy, tak to taky.**

KP5 uvedl: *S dětma pracujeme především na motivaci, podporujeme je, aby se cítili komfortněji při samotném kontaktu, podle věku dítěte do té komunikace s ním zapojujeme různé hry. Jako tím naším hlavním úkolem je vytvořit bezpečný prostor pro komunikaci a přitom dohlížet na udržování hranic.*

KP4: *S tím dítětem hovoříte přátelsky, snažíme se zmírnit to napětí a prostě vybudovat v něm pocit důvěry, aby se tady s námi cítilo co nejbezpečněji. Celé to setkání samozřejmě přizpůsobujeme věku toho dítěte, takže tam jsme zvolili formu nějakých her, a tak podobně, a i ta komunikace se prostě odvíjí od věku a celkového nastavení dítěte.*

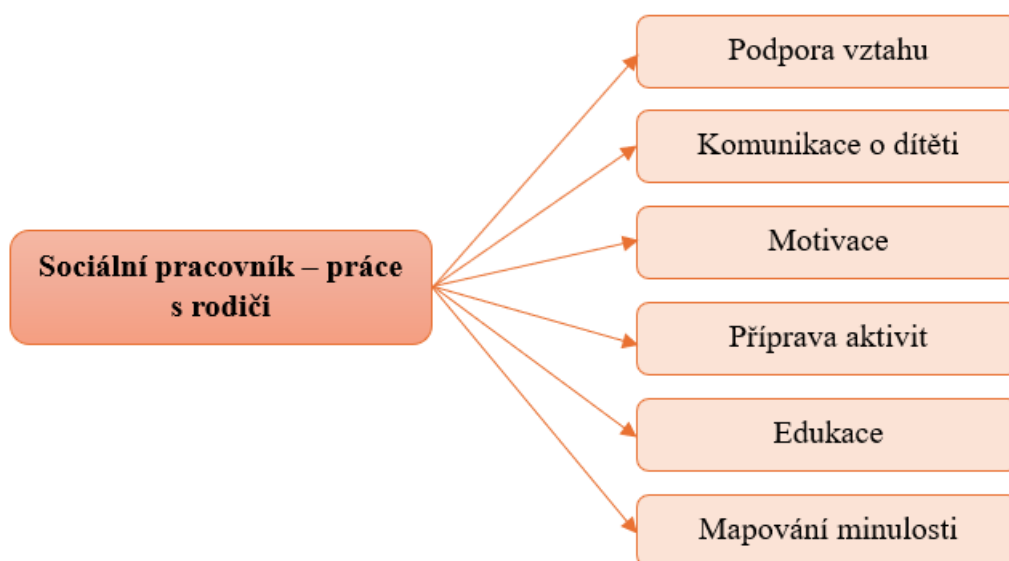
KP3 a KP2 konstatují, že si s dítětem nastavují před asistovaným kontaktem signály, které přispívají k tomu, aby se dítě cítilo komfortněji.

KP2 uvedl: *Dítěti sociální pracovník garantuje bezpečí a jistotu, to znamená, že tam vždy bude s ním a pro něj. Samostatně si s dítětem domluvíme podporu a možnost ukončení v případě, kdy dítě nebude v komfortu. Můžeme si například dopředu s dítětem stanovit různé signály pro určité situace.*

KP3 tedy ještě doplňuje: *Dítě připravujeme na to, že se může cítit bezpečně, že si dáme třeba i nějaké signály, aby se mohlo cítit dobře, že se třeba podrbe na hlavě nebo něco, aby ten rodič nepoznal, že se necítí komfortně a my jsme mohli nějak zasáhnout.*

KP6 ještě zmiňuje zajímavou doplňující informaci: *Tuhle jsme to zrovna řešili asistovaný kontakty s jednou neziskovkou, kdy jako jaký ten věk je třeba ideální, kdy se s tím dá ještě něco dělat. Tak jsme se shodli, že když to dítě je třeba předškolní nebo ten mladší školní věk, a teď myslím třeba první, druhá třída, tak to ještě nějakým způsobem jde, ale pokud ty děti jsou starší, tak prostě pak už je to velmi složitý a těžký.*

4.2.5 Sociální práce – práce s rodiči

Obrázek 5 Sociální práce – práce s rodiči.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Pátá kategorie znázorňuje, jak vypadá spolupráce sociálního pracovníka s rodiči, a jaká je zde jeho role.

Nejvíce se komunikační partneři shodovali na tom, že při práci s rodiči je zásadní podporovat vztah setkávajícího se rodiče s dítětem a zároveň také podporovat rodiče, který má dítě v péči, aby se také snažil považovat za důležité budování vztahu s druhým rodičem dítěte.

Dále zde dle KP hraje sociální pracovník klíčovou roli v komunikaci o dítěti s druhým rodičem, aby společně probrali, co má vlastně dítě rádo, jak s ním komunikovat, aby se nevydělalo atd.

Jako svou odpověď KP4 uvedl: *Chceme, aby docházelo k tomu, aby ten rodič se zapojil do toho kontaktu s tím dítětem, aby ho dokázal zaujmout, dopředu třeba tomu rodiči říkáme, aby si připravil, co to dítě má rádo, co budou dělat po dobu těch tří hodin, aby si nezaplil mobil a nesledovali bojový hry. Necháváme tomu rodiči prostor, aby se nad tím v podstatě jako zamyslel, aby si ten program pro to dítě tak nějak jako trochu připravil.*

KP1: *Takže spíš, když zejména toho rodiče připravujeme na ten kontakt potřebujeme vlastně si ujasnit, kdy naposledy dítě viděl, co o dítěti ví, jestli zná zájmy toho dítěte.*

KP1, KP2 a K5 se také shodují, že je velice důležité motivovat rodiče, ať už k slušnému chování vůči sobě, tak i k tomu, aby byl rodič při navazování vztahu trpělivý a aby asistovaný kontakt využíval co nejefektivněji, kde se přidává i KP4, který s KP1 konstatují, že pomáhají rodiči s přípravou aktivit.

KP5 uvedl následující: *S rodiči též pracujeme na motivaci a vedeme je ke slušnému chování k druhému, především jim sdělujeme, že jsou velkými vzory pro své děti, a že by bylo vhodné, aby se aspoň pozdravili na asistovaném kontaktu, v nejlepším případě i předali informace ohledně dítěte. Taky je motivujeme k trpělivosti s dítětem a k uchopení příležitost kvalitně strávit čas s dítětem. Snažíme se mít zmapovanou situaci, abychom měli představu o minulosti toho konkrétního případu. Naším cílem je posílit rodičovské dovednosti, kombinujeme u nich podporu, zplnomocňujeme je. V případě, že nás vyhledávají rodiče velmi malých dětí, kteří procházejí rozchodem, kdy jeden z rodičů nemá příliš zkušeností s péčí o malé dítě, tak využíváme i podporu a pomoc toho rodiče, což vede k uklidnění druhého rodiče, který má dítě v péči.*

Další odpověď KP1 zní takto: *Ten rodič si tu s námi může třeba připravit i nějaké aktivity, kterými to dítě bude chtít zabavit, aby ta aktivita byla vhodná a adekvátní věku dítěte, aby to dítě zbytečně nevystrašila, bavíme se s ním o tom, jak komunikovat s tím dítětem.*

KP2: *S rodiči probíhají předem naplánovaná společná setkání, kdy se hodnotí dosavadní průběh kontaktů a jejich posun. Rodiče motivujeme ke zlepšení vzájemné komunikace, ke vzájemnému sdělování informací o tom dítěti, snažíme se jim vysvětlit, aby jednali v nejlepším zájmu dítěte. Mluvíme spolu o dítěti, aby o něm měl rodič, který se s ním bude setkávat dostatek informací, aby i on byl na setkání náležitě připraven. Ideální samozřejmě je, když rodič, který má to dítě v péči, dojde k tomu, že vztah druhého rodiče s dítětem začne sám podporovat.*

KP1 dále zmiňuje důležitou věc, a tou je edukace rodiče, který má dítě u sebe. Jde o edukaci ve formě vysvětlení, jaké může mít dítě projevy po tom, co asistovaný kontakt proběhne.

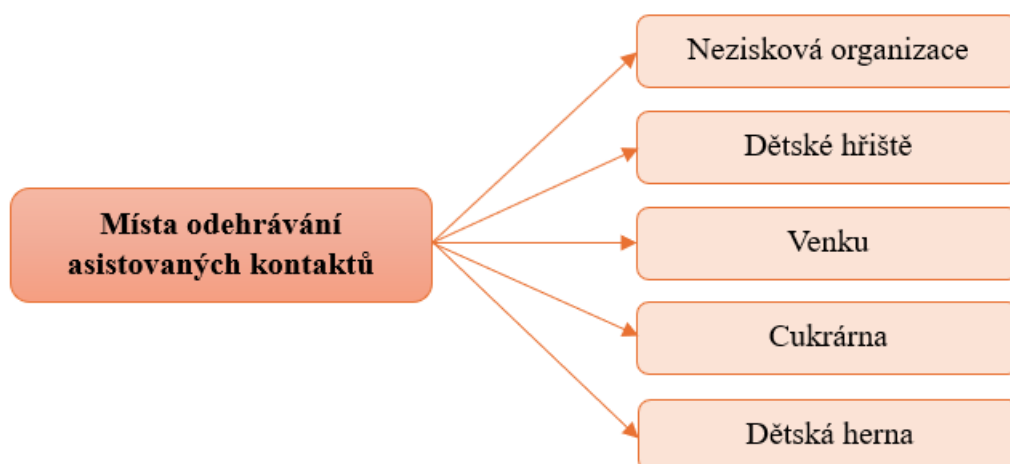
KP1: *Takže musíme připravit zejména tu druhou stranu, zejména tedy tu matku, že to dítě opravdu může mít nějaký dojezd nějakých zážitků, nějakých emocí. To dítě v nějakých emocích může být jo, a vždycky ho to může trochu jako v něčem vrátit zpátky nebo v něčem jako rozlítostnit. Opravdu i může třeba potom špatně spát, může třeba i následující den,*

dva špatně jíst, může mít bolesti břicha, s tím tak nějak jako trošku počítáme, že to může nastat, ale na druhou stranu nesmí to být jako moc.

KP3 uvedl, že s rodiči můžou pracovat pomocí podobných pomůcek, se kterými pracují s dětmi: *Někdy se nám ty karty osvědčí i s těmi rodiči, že když vidíme, že jsou ty rodiče takoví hraví a přístupný, tak se to použije i s nima, stejně tak i ty pracovní listy jsou tam i pro ty rodiče. No a jinak s rodiči zpravidla používáme ten rozhovor, ale docela často používáme i flipchart a takovou metodu možná by se to dalo nazvat časové osy, kdy ty rodiče třeba vracíme do doby, kdy to dítě počali a aby si i oni vůbec zvědomili to období, kdy se měli dobře mezi sebou.*

KP6 říká, že asistované kontakty jsou především o práci s rodiči: *Jo, takže je to podle mě práce spíš s těma dospělejma, a když ty dospělý se s tím jako vyrovnaj, tak pak podle mě nebude třeba žádněj asistovanej kontakt, no ale to bychom byli asi moc idealisti, aby to takhle fungovalo.*

4.2.6 Místa odehrávání asistovaných kontaktů

Obrázek 6 Místa odehrávání asistovaných kontaktů. Zdroj: vlastní výzkum, 2024

V šesté kategorii byli sociální pracovníci dotazováni na to, kde se asistované kontakty odehrávají. Úplná shoda KP byla v místě neziskových organizací, které pro asistované kontakty mají většinou přímo vyhrazenou místnost.

KP1, KP2, KP3 a KP5 se dále shodli, že asistované kontakty realizují i na dětských hřištích.

Mezi další možnosti patří dle KP cukrárny, také dětské herny, chodí se ven na procházky, ale někteří sociální pracovníci zažili asistovaný kontakt i v kině či bazénu, nebo v přirozeném prostředí rodiče, se kterým se dítě setkává, to ale není standartní.

KP3 sdělil autorce tuto odpověď: *Tady, tady u nás v organizaci, máme tady vlastně takhle ten prostor, takovou jako herničku, ale můžou používat pak i tady ten stůl a můžeme chodit i ven, pokud se tak dohodneme, tak chodíme i na dětské hřiště, nebo můžeme jít společně třeba i do kavárny jo, to záleží opravdu na té zakázce a na tom na čem se domluví.*

KP1 řekl: *Probíhají buď tady přímo u nás v organizaci nebo i třeba venku, a to buď jako tady na tom našem vnitřním dvorečku, kde teda máme různé sportovní vybavení. Nebo zejména třeba s většími dětmi se jde i na nějaké dětské hřiště nebo třeba na procházku podél řeky nebo i třeba někdy je zájem jít s tím dítětem na zmrzlinu, do cukrárny, takže dokonce tady máme třeba i asistované kontakty, kdy se třeba šlo plavat s dítětem, musel jít tedy i pracovník do plavek nebo se šlo třeba do kina.*

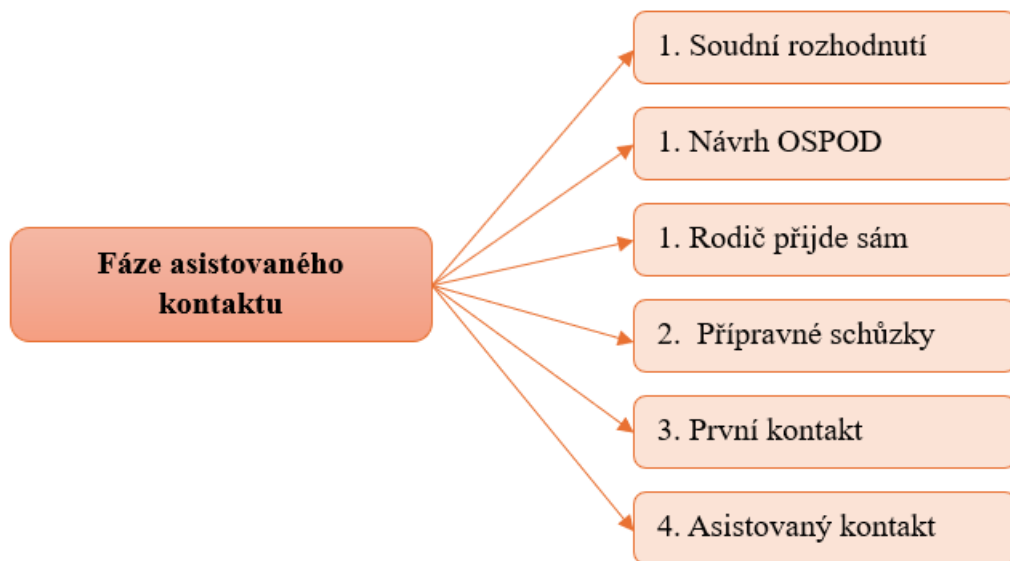
Odpověď KP5 zní následovně: *Především v místě organizace. Po třech setkání může rodič, který se setkává s dítětem požádat o změnu místa, například se může jít do dětské herny, na hřiště, do kina, ale musí souhlasit všechny strany se změnou. V některých případech asistovaná předávání probíhají v místě bydliště rodiny.*

KP2: *Tady u nás nebo v herně, je tu možnost jít i ven, na hřiště, jako v podstatě se kontakt může odehrát kdekoli, co se dá stihnout ve vymezeném čase, je potřeba, aby všichni zúčastnění souhlasili, prioritně dítě, i oba rodiče.*

Za KP4 zní odpověď takto: *Tak tady těch asistovaných kontaktů moc nemáme, spočítala bych to na jedné ruce, jako když už tu je tak tady u nás, ale jinak se je snažíme směřovat tady do naší neziskovky, která je tam dělá. Důležitý je, že to místo musí být schůdné pro všechny strany, musí s tím všichni souhlasit.*

Všichni KP se shodují, že je pro realizaci asistovaných kontaktů zcela zásadní, aby se na místě, kde budou probíhat, shodli všichni zúčastnění.

4.2.7 Fáze asistovaného kontaktu

Obrázek 7 Fáze asistovaného kontaktu.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Na otázku v sedmé kategorii, na to jak probíhá asistovaný kontakt, a jaká jsou pro něj kritéria, většina KP odpověděla velmi podobně.

Pouze u přípravných schůzek se KP liší tím, zda schůzku vedou odděleně nebo dohromady s oběma rodiči, většina KP se snaží vést schůzku rodičů dohromady, pokud tomu svědčí podmínky, jenom KP1 uvádí schůzky rozdělené.

KP5 uvedl: *Kritéria pro přijetí rodiny jsou taková, že se buď klienti na nás obrátí dobrovolně a zakázka odpovídá asistovanému kontaktu nebo je mají nařízené soudně či OSPOD, v tuhle chvíli je asistovaný kontakt vyhodnocen samotným OSPOD a my tedy můžeme realizovat. Úplně na začátku sjednáme schůzku rodičů, nejlépe když je schůzka naplánovaná společně, ale v některých případech to nelze a je vedena odděleně. Na schůzce jsou přítomni pouze dospělé osoby, přítomnost dítěte není žádoucí. V průběhu tohoto kontaktu dochází k finálnímu ujednání všech aspektů pro poskytování asistovaných kontaktů a tato konkrétní podoba je následně promítnuta do podepisovaných dokumentů, což je dohoda a informace s pravidly.*

Odpověď KP2 zní téměř totožně jako odpověď KP5, ale ještě dodává toto: *Kritéria se většinou odvíjejí dle kapacity služby, většinou bývá dána přesná restrikce, jak často a jak dlouho by měla AK probíhat.*

Například KP1 uvádí, že mají dáno, že jsou přípravné schůzky rozděleny, uvádí následující: *Vlastně jsou přípravné schůzky oddělené, na jednu chodí sám ten rodič, který nemá dítě v péči a na druhou přípravnou schůzku chodí právě to dítě za doprovodu v uvozovkách svého rodiče. Ta přípravná schůzka je pro nás totiž strašně důležitá, čím víc toho odpracujeme na té přípravné schůzce, tím snáz potom ten asistovaný kontakt probíhá. Obě ty strany nebo teda hlavně ten rodič, který se tady bude s tím dítětem setkávat se fakt musí plně ztotožnit s těmi pravidly, která tady máme a musí jakoby i pochopit tu situaci toho dítěte.* KP1 ještě jako jediný upozorňuje na rozdíl v terminologii, takto: *Ten asistovaný kontakt, tak abychom opravdu naplnili přesně tu terminologii asistovaných kontaktů, tak musí být dán soudně, pokud by nebyl daný soudně, tak potom spíš používáme pojem podporovaná setkávání.*

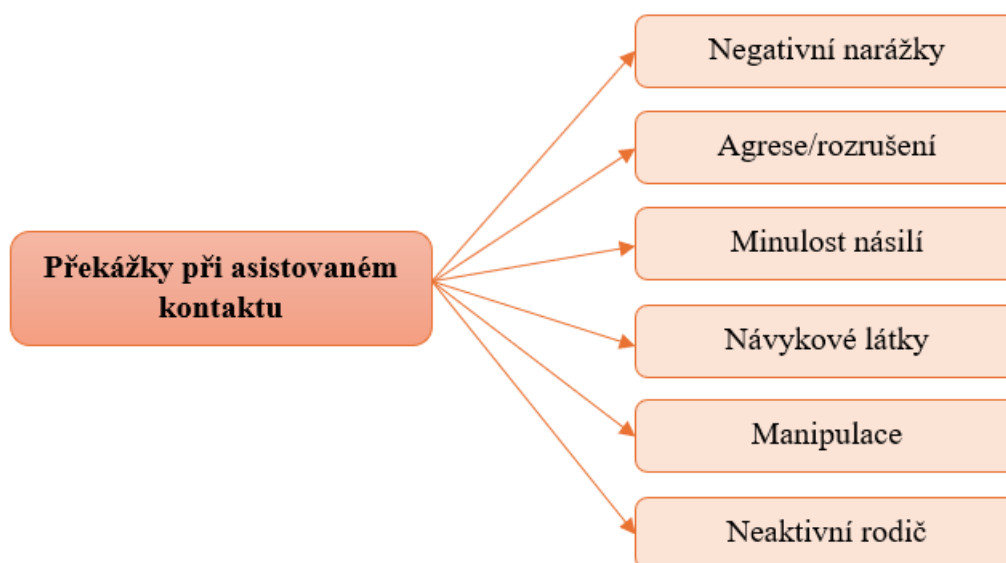
KP6 se shoduje s KP3 a KP5, že si rodič o asistované setkávání může zažádat v neziskové organizaci sám a zároveň KP6 nevidí rozdíl v termínech, KP6 uvedl: *Takže víceméně ty asistované kontakty můžou využít rodiče i sami, bez nějaký intervence OSPOD a myslím si, že se můžou obrátit na ty neziskový organizace, který to asistovaný setkávání nebo podporovaný setkávání, to je asi jako jedno, jak to nazýváme, který nabízejí tyhle služby.* Dále KP 6 doplňuje: *V těch neziskových organizací se pracuje s těma rodičema, proběhne tam několik setkávání, oni třeba, když se kouknete na ty organizace, který nabízejí, tak většinou třeba píšou, že 6 až 8 setkání, což ale mám pocit, že ve většině případů je nereálný, takže třeba některý rodiny, kde vlastně to asistovaný setkávání probíhá, třeba je tam několik desítek těch setkání.*

KP3 řekl: *My máme asistované kontakty vlastně, které buď nařídí soud nebo jsou doporučený OSPODem nebo se domluvíme na OSPODu anebo se i klienti na nás obrátí, protože jim někdo řekne, že tato služba existuje a mají takovýhle problém, takže je to opravdu rozličné, kdo k nám přijde a jaký k tomu má ty prvotní důvody.* Na rozdělené přípravné schůzky má KP3 jiný názor než KP1, ten zní takto: *A máme to nastavený všechno ale jednotně, že prioritou je tady pro nás abychom se tady sešli s oběma stranami, kde dohodneme ty podmínky asistovaného kontaktu, jak to bude probíhat a pravidla. My chceme, aby chodili společně, vždy jsou to dvě kompetentní dospělý osoby, musí se domluvit. Dítě u toho není, ale je u prvokontaktu, kdy se vyjednávají ty pravidla a podmínky.*

Odpověď za pracovníka OSPOD, konkrétně KP4 zní následovně: *V těchto případech nebylo třeba mít přípravnou schůzku, protože u toho soudu se jasně stanovily podmínky, to bylo v rámci toho řízení, kdy ten soud prostě jednoznačně řekl, že první čtyři kontakty budou probíhat za přítomnosti pracovníků OSPOD jo a bude to tak a tak.* KP4 popisoval situaci i z pozice navrhovatele takto: *U nás jako teď poslední dobou preferujeme to, že když vidíme, že je problém, a že ty rodiče se opravdu nejsou schopní domluvit, tak už jim striktně říkáme, že budeme navrhovat u soudu asistovaný styk.*

Z výzkumu dále vyplývá, že pokud se přípravné schůzky s rodiči dělají dohromady, tak není žádoucí, aby na nich bylo účastno i dítě.

4.2.8 Překážky při asistovaném kontaktu

Obrázek 8 Překážky při asistovaném kontaktu.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

V osmé kategorii, která se zabývá překážkami, které mohou nastat při asistovaných kontaktech KP zmiňují, že se nejčastěji potýkají s tím, když setkávající se rodič řeší nevhodné témata s dítětem, například ve formě nevhodných poznámek k druhému rodiči.

Odpověď KP1 zněla takto: *Tak samozřejmě zase je to o tom, aby rodič dokázal dodržovat ty pravidla, který si domluvíme. To znamená, že jedno z těch pravidel je, že nesmí přijít pod vlivem návykové látky, nesmí se chovat vulgárně, agresivně, nesmí třeba manipulovat s tím dítětem nebo další třeba pravidlo je, že nesmí jako se s tím dítětem bavit o tématech, které se týkají vysloveně třeba rodičů. Nebo určitě tou překážkou je taková ta nízká aktivita rodiče, třeba v polovině toho kontaktu je už jako vyčerpanej a už se začne věnovat sám sobě, začne si prostě telefonovat nebo si hrát hry na mobilu.*

KP3 uvedl: *No tak, překážky jsou takový, že může docházet k omlouvání z nejasných důvodů. Měli jsme tady i podezření na sexuální zneužívání, domácí násilí, návykové látky, no docela dost takových případů. Taky samozřejmě dochází k napětí, přestřelkám a podobně a není to komfortní a člověk je pak úplně vyřízenej z toho. Byl tady i takovej blbej případ, kdy to dítě, bylo opravdu jako týrané ze strany otce, psychicky i fyzicky. No a na těch kontaktech ten otec manipuloval s ním, snažil se manipulovat se mnou.*

KP5: *Překážky nastávají například když mluví jeden rodič o tom druhém rodiči negativně nebo třeba, když slibuje dítěti něco, co není možné, a podobně. Nebo je překážkou, když přijde rodič na asistovaný kontakt pod vlivem návykových látek. Taky vnímám jako*

překážku, když je potřeba dítě terapeuticky ošetřit například z důvodu, že dítě bylo svědkem domácího násilí nebo na dítěti bylo páčáno násilí a tak.

KP2 konstatuje následující: Nežádoucí jsou samozřejmě konflikty mezi rodiči, které jsou přenášeny na dítě, nebo před ním zmiňované, dále se tu také setkáváme s tím, že se rodič, který se setkává zpočátku necítí komfortně, cítí, že je pod dohledem sociálního pracovníka, cítí se hodnoceně.

KP4: V případě, kdy je ten rodič osobou, která by tomu dítěti mohla ublížit, to vnímám jako velkou překážku, tam na to ale rodič má znalecký posudek, že v tomhle případě není vhodný, aby to dítě bylo v kontaktu s rodičem.

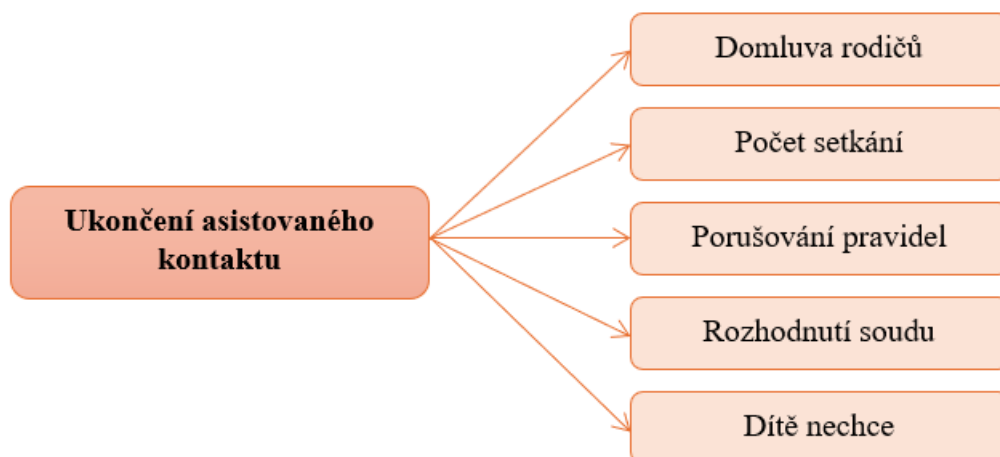
KP6 pak také upozorňuje na to, že překážkou může být nejen psychiatrická diagnóza či nemoc rodiče, ale i dítěte, odpověděl takto: Určitě jsou překážkou nějaký ty psychiatrický onemocnění anebo stejně tak to může být nějaký onemocnění třeba psychiatrický nebo nějaká nemoc toho dítěte.

V rámci výzkumu bylo zjišťováno, zda je syndrom zavrženého rodiče také překážkou v asistovaných kontaktech, KP se shodovali, že záleží, v jakém stupni je syndrom u dítěte zakořeněn. KP dále shodně vypověděli, že je příhodné AK alespoň zkusit, pokud to není ve fázi, kdy je to vyloženě ztraceno.

KP3 uvedl: říká, že se to nedoporučuje, ale podle mě je to fakt daný tím v jaký situaci to je. Může to být už tak vyhrocený, že to to dítě akorát ničí, ale taky to tak být nemusí. To záleží na posouzení toho odborníka, i když ono potom už s tím ani nerepresivní orgán už nic neudělá. My s tím máme zkušenost, ani soudy, nikdo nic s tím nezmůže. Opravdu se jen čeká, jestli to dítě jednou najde tu cestu nebo nenajde, protože ten manipulátor, ještě k tomu třeba s nějakou psychickou poruchou dokáže takový věci, že od toho dávají ruce pryč i třeba právníci. Fakt je to blbý no.

KP1: Samozřejmě, že jakoby je to někdy těžká práce a dost často se nám nepodaří postoj toho dítěte změnit. Ale je na nás abychom to aspoň zkusili a abychom aspoň ty přípravný schůzky zrealizovali a samozřejmě, jak jsem vám říkala, nejsme tady od toho, abychom dítě traumatizovali víc, než je záhodno, nebo než je nějak nepřiměřené té dané situaci. Takže když zjistíme, že to nejde tak prostě v tom nepokračujeme.

4.2.9 Ukončení asistovaného kontaktu

Obrázek 9 Ukončení asistovaného kontaktu.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Devátá kategorie se zabývá tím, kdy se asistovaný kontakt ukončí, respektive jaké jsou situace pro vyhodnocení jeho ukončení.

Nejvíce se komunikační partneři shodovali na tom, že asistovaný kontakt velmi často skončí tím, že si rodiče uvědomí, že zřejmě nejednají v nejlepším zájmu svého dítěte a dojdou k dohodě, ve které si dojednájí, jak bude styk s dítětem probíhat bez přítomnosti sociálního pracovníka.

Dle KP1, KP2, KP4 a KP5 také v mnoha případech asistované styky končí po garantovaném počtu setkání.

Mezi další možnosti ukončení patří také situace, kdy dítě odmítá účastnit se kontaktů s rodičem, se kterým mají být asistované kontakty realizovány. Opakované porušení pravidel je také častý důvod pro ukončení AK. Pokud jsou asistované kontakty nařízeny soudem, tak je k ukončení potřeba soudní rozhodnutí.

KP2 řekl: *Pokud je ten asistovaný kontakt stanovený soudně, tak končí po novém usnesení, pokud je garantován počet, tak po počtu setkání a pokud se ten kontakt někam posune a funguje, tak po domluvě s rodiči a informace předáváme pak OSPODu, pak může dojít k tomu, že soudem může být ukončen dříve, než bylo domluveno.*

Odpověď KP1 zněla následovně: *Bud' je to třeba dané soudně, že třeba se ty asistované kontakty budou realizovat třeba po dobu čtyř měsíců, jo a potom si soud vyžádá od nás zprávu, vyslechne si rodiče při soudním jednání a buďto se rozhodne, že se v těch*

asistovaných kontaktech bude ještě nějakou dobu pokračovat anebo je už ukončí. Ale někdy ty rodiče vlastně zejména třeba ta matka jako pochopí, že to, co dělá je v neprospěch toho dítěte a sama třeba ustoupí z těch svých původních názorů, z takové té své zatvrzelosti, že nebude bránit, a nakonec třeba tady máme i nějaké společné setkání těch obou rodičů, kde se vlastně domluví, že je opravdu zbytečný, aby komplikovali život tomu dítěti a chodili sem do naší organizace a složité se některé věci vyjednávaly a domlouvaly, když vlastně se můžou ty rodiče fakt na tom domluvit. Takže někdy třeba ani nevyprší ten čas, který je soudně daný a někdy ty rodiče opravdu pochopí, nebo najdou cestu, jak se domluvit. Ale jasně někdy to dítě opravdu něco prostě nechce, vezme si to do hlavy a něco nechce, takže proto se můžeme snažit ho nějak přesvědčovat, motivovat ho, připomínat mu ty hezký věci, který s námi má spojený, ale když to nejde, tak ho raději necháme a od toho asistovaného kontaktu upustíme.

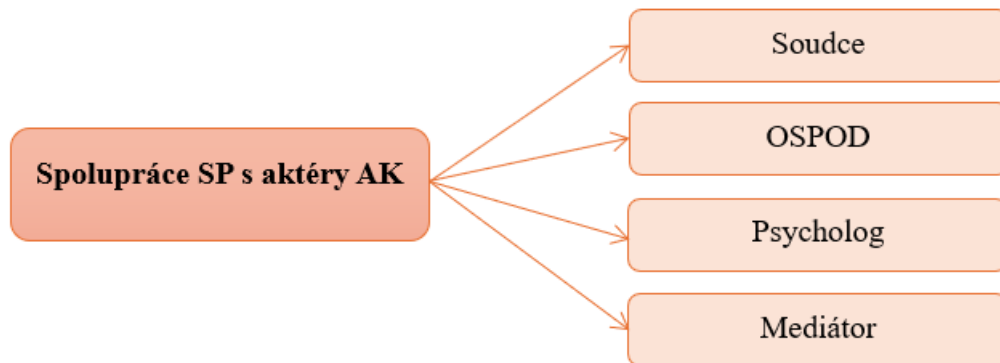
KP3: Můžeme ukončit i během kontaktu, když rodič udělá třikrát něco, co se nemá. Máme tady jeden případ teď a tam je vidět, že ten vztah se navázal jako hezky, už třeba na potřetí to bylo fajn, tak jsme se domluvily tady právě s kolegyní, že rodiče půjdou tam a dohodnou se o setkávání už mimo naší organizaci. Máme i překážky, kdy dítě nechce, takže když vidíme, že to dítě není připravený nebo nechce, tak se to prostě neuskuteční, ten asistovanéj kontakt nebo ho ukočujeme.

KP4: Většinou tam soud dá přímo lhůtu, třeba že první tři, čtyři styky proběhnou formou asistovaného kontaktu, tak tam je to jasný. A v případě, že to není rozhodnutí soudu a domluví se na tom sami rodiče, tak je to po spolupráci, třeba u nás s paní psychologkou anebo v komunikaci s tou neziskovou organizací, kdy oni třeba řeknou, že supr, že už je kontakt navázaný.

KP5: Bud' dojde k naplnění zakázky, to je, když jsou rodiče jsou schopni si předávat dítě sami, anebo uplynutím doby, na kterou byl asistovaný kontakt nastaven, což je většinou.

KP6 souhlasí s možnostmi ukončení AK s ostatními KP, ale ještě dodává následující: Upřímně někdy si myslím, že možná někdy, když ten jeden z rodičů vlastně to nechá být, že je to v tu chvíli nejlepší řešení, i když rozumím tomu, že pro něj třeba bolavý, ale někdy si říkám, že když to ten rodič dokáže, a může to dítě být ovlivňovaný tím druhým rodičem, nejčastěji teda tou matkou, tak vlastně pro to dítě udělá víc, že to dítě aspoň bude v nějakým jako klidu.

4.2.10 Spolupráce sociálních pracovníků s aktéry AK

Obrázek 10 Spolupráce sociálních pracovníků s aktéry AK. Zdroj: vlastní výzkum, 2024

V kategorii deset z výzkumu vyplývá, že role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu spočívá také ve spolupráci s jednotlivými aktéry, kteří do AK mohou být zainteresováni. Nejčastěji probíhá spolupráce mezi soudci, který dává rozhodnutí o AK a mezi pracovníky OSPOD, kteří mohou AK navrhnout.

Dále KP také vnímají jako důležité mít navázané vztahy i s ostatními odborníky, mezi které patří například psychologové, mediátoři a KP3 uvádí i spolupráci s terapeuti.

KP se soudy většinou spolupracují v rámci domlouvání termínů nebo pracovníci zasílají zprávu o tom, jak AK probíhal, zprávu zasílají rovnou na soud nebo pracovníkovi OSPOD, který následně zprávu soudu předává.

KP1 zmínil následující: *Tak vlastně ty soudy o nás většinou už ví, takže i tak nějak jako někteří zvláště ti, kteří s námi spolupracují už delší dobu, tak chápou, že je dobrý se s námi dopředu spojit a o té situaci se pobavit, a právě dojednat s předstihem i nějaké ty termíny. Někdy tím zprostředkovatelem té informace je OSPOD, někdy třeba OSPOD chce od nás nějakou zprávu, jak to probíhá ten kontakt. Taky si OSPOD může od nás vyžádat zprávu a tu tam tomu soudu vlastně tlumočí nebo ty informace z té zprávy soudu předloží. I OSPOD nám někdy volá, vypadá to, že soudce by možná svolil s variantou asistovaném kontaktu. A taky tady máme v rámci těch asistovaných kontaktů velmi úzkou spolupráci s paní psycholožkou.*

KP3: *Ze soudu volají, dotazují se i jestli máme kapacitu, v jakých hodinách poskytujeme, co je v našich možnostech, nebo mi konkrétně pošlou, jako datovkou, žádost o vyjádření, že má proběhnout řízení za měsíc třeba, a že by tam chtěli dát asistovaný kontakty. Máme*

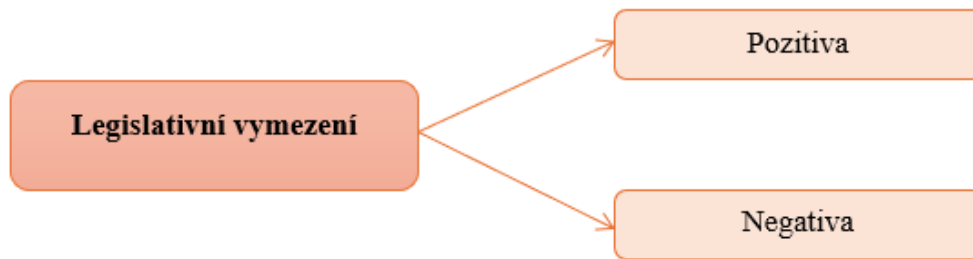
svého psychologa, máme svoje terapeuty, mediátorku, jakože to všechno je v naší organizaci

KP3 uvedl zajímavost, kdy zmínil, že mají setkávání všech aktérů, kteří se podílejí na asistovaných kontaktech. Řekl, že uplatňují přístup, který je velmi podobný Cochemské praxi, zmiňuje následující: *My se hlavně pravidelně s tím OSPODem a soudem setkáváme v rámci, máme takový nový program Krok se to jmenuje, jestli znáte Cochemskou praxi, tak vlastně čerpáme z toho, ale nazvali jsme si to teda Krokem, že to není úplně jako Cochem klasické, ale hodně prvků je z toho převzatých a pravidelně máme schůzky, no jednou za tři měsíce, OSPOD, soud i někteří advokáti, my jako naše neziskovka a ještě je tam přizvaná další neziskovka. A od té doby, co se takhle setkáváme tak právě už tam nejsou takový ty komunikační šumy, že ty jo oni nařídili jako ákáčka a my na to nemáme kapacitu, jak je to možný. Ale stojí to čas, práci.*

Za pracovníka OSPOD KP4 zní odpověď takto: *A už máme předem domluvenou organizaci, která to tady zajišťuje, teda pokud má volnou kapacitu, tak se s ní předem domluvíme, abychom přesně věděli, kam ty rodiče budeme směřovat, a co u toho soudu budeme jako kolizní opatrovník navrhopvat. A když kontakty děláme my, což moc neděláme, tak v rámci těch asistovaných kontaktů jsme podávali soudu zprávu o tom, jak to probíhá. Soud taky může nařídít, že ty rodiče prostě půjdou a využijí služeb mediátora po dobu několika hodin, to jim taky soud může nařídít v rámci toho výkonu rozhodnutí. KP4 také zmiňuje důležitou roli psychologa při AK, takto: *A ten psycholog, a ještě šikovnej psycholog, který to dokáže ty mantinely vymezit, to je tam strašně důležitý.**

KP6 jako pracovník OSPOD uvádí následující: *Můžeme zde být v roli navrhovatele toho asistovaného kontaktu, pokud to dítě třeba nějakým způsobem odmítá toho rodiče, jo tak se to vyzkouší. Jako ona vlastně není jiná možnost, když ten jeden rodič bude tvrdit, že to dítě k tomu druhému rodiči prostě nechce. Ve většině případů si myslím, že se do toho zapojuje i psycholog. Jo za ty asistovaný kontakty se nic neplatí, ani za toho psychologa, ta mediace to je služba už placená, že ty rodiče si to musí platit. Vím, že občas byly nějaký projekty, že třeba i nějaký jedno, dvě, tři mediační sezení se proplatilo, ale většinou za tu mediaci se platí.*

4.2.11 Legislativní vymezení

Obrázek 11 Legislativní vymezení.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

V následující kategorii č. 11 je zjišťováno jaké jsou reakce sociálních pracovníků na legislativní úpravu, co se týče asistovaných kontaktů. Protože podle zákona nemají danou jasnou strukturu a není zde upravena jejich celková podstata. Sociální pracovníci uváděli, jaká jsou pozitiva a jaká jsou naopak negativa přesného legislativního nevymezení.

Většina sociálních pracovníků se shodovalo, že jim přesné legislativní vymezení u asistovaných kontaktů chybí, ale také uváděli obavy, které by mohly s přesným vymezením nastat.

Pozitivní pohled

KP6 uvádí: *Já zase nejsem zastáncem toho, že všechno musí být jako v zákoně nebo upravený. Já na druhou stranu mám pocit, že my tady jsme zavalený tým, že prostě potřebujeme mít všechno pevně v zákoně ukotvený a řešíme tam kolikrát zbytečnosti. Mám pocit, že jednodušší je nějaký jakoby obecnější rámeček, takže já si myslím, že to nevymezení nějakým způsobem jako neomezuje. Víceméně je možnost to používat, i ty soudy to můžou využívat v rámci nějakých předběžných opatření, my to defacto i těm rodičům mohli jakoby nařídit*

KP4: *Ono to legislativně zakotvený je, jako on není stanovený ten průběh, jako jak by to mělo probíhat, ale ten §503 toho zákona o zvláštních řízeních soudních, tam vyloženě je napsáno, že nás může právě soud jako v podstatě pověřit tím, abychom ten asistovaný kontakt dělali. Takže není přímo upraveno, jak to má vypadat, ale ta podstata upravena je.*

KP1: *Vlastně možná, že právě kdyby to legislativní vymezení bylo a bylo nějaké jako hodně nepružné, tak to samozřejmě do určité míry může tu práci komplikovat. Do určité míry je tady větší prostor pro tu individuální, specifickou práci.*

KP2 uvádí dvojitý pohled, to znamená, že zmiňuje jak pozitivum ve formě konstatování, které říká, že si podmínky zvládnou nastavit sami, tak zde zmiňuje i situaci, která by mohla nastat při striktním vymezení. Na téma reaguje následovně: *Máme trojstranný kontrakt, který před započítím projdeme s rodiči, takže vymezení máme. Kdyby bylo více a striktněji vymezeno, možná by pomohlo, na druhou stranu by mohly nějaké organizace z hlediska administrativní náročnosti odmítnout poskytovat.*

Podobný postoj má i KP5, který uvedl: *Těžko říct, zda by legislativa pomohla. Záleželo by na tom, jak by byla uchopená a jak by asistované kontakty byly vymezeny.*

Negativní pohled

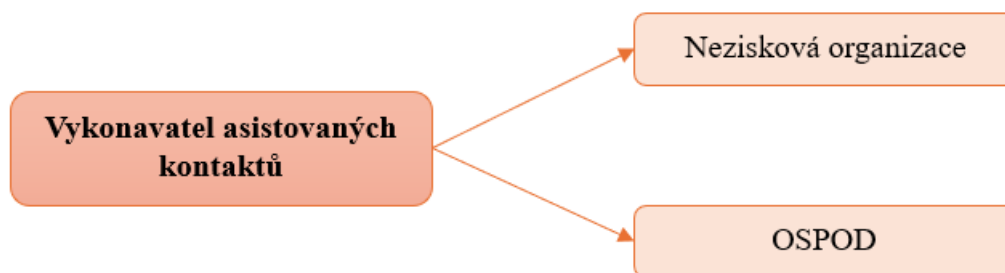
KP1 zastává i negativní pohled, spolu s KP3 se shodují, že by byli pro legislativní vymezení, vyjádřili se následovně:

KP3: *Určitě ztěžuje, já vím, že se s tím potýkají i jiné organizace kvůli financování, ale my teda tady máme super vedení, které teda to financování zajišťuje opravdu dostatečně, takže my ty asistované kontakty poskytujeme bezplatně. Ale kdybychom se mohli odkázat na nějakou legislativu a čerpat z ní, tak by nám bylo určitě líp. Dále KP3 zmiňuje nedostatky, které vznikají nepřesným vymezením AK následovně: *Kontakty v přirozeném prostředí my neděláme, protože z pravidla to je, že mají bydliště prostě úplně mimo naše město, a to by úplně jako nebylo možný jako realizovatelný. Za prvý, já bych si s nikým nesedla do auto, ani bych do auta nedala to dítě, my můžeme vozit klienty, ale v rámci naší sociálně aktivizační služby, ale ne v rámci asistovaných kontaktů. A to je možná i věc, že to právě nikde není uzákoněný, protože, kdyby se něco stalo jako v tom autě, kdy já bych vezla toho klienta, tak co, jako nic, protože to nikde jako není ošetřený, takže opravdu ne.**

KP1: *Ale ono zase tím, že není vymezení takřka žádné, tak zase my si ty pravidla musíme nastavit sami, abychom i my byli něčím chráněni a aby i my jsme dali tomu rodiči nějaké mantinely nebo oběma těm rodičům abychom daly nějaké mantinely. Takže určitě bychom byli pro nějaké legislativní vymezení, které by právě vytyčilo to hřiště, na které se*

pohybujeme, ale zároveň nám tam nechalo dostatek prostoru pro nějakou individuální práci a pro řešení těch specifických situací, které jako nastávají.

4.2.12 *Vykonavatel asistovaných kontaktů*

Obrázek 12 Vykonavatel asistovaných kontaktů.

Zdroj: vlastní výzkum, 2024

Následující kategorie č. 12 pojednává o tom, kdo je ideálním vykonavatelem asistovaných kontaktů, zda jsou to sociální pracovníci z neziskových organizací či z OSPOD.

Z výzkumu vyplývá, že neziskové organizace jsou na asistované kontakty přímo vybaveny, pokud je poskytují. Mají na ně v neziskové organizaci vyhrazené místo, kde se budou odehrávat, místnost je k tomu příslušně vybavena a asistované kontakty se zde odehrávají za účasti sociálního pracovníka, který je na to speciálně vyčleněn. Dále komunikační partneři uvádějí, že mají přímo v organizaci odborníky z řad psychologů, kteří jsou v průběhu asistovaných kontaktů k dispozici.

KP3 uvedl následující: *Když vezmu v úvahu tady náš OSPOD, tak za prvý na to nemají kapacitu a pokud by to někdo měl dělat na OSPODu, tak by na to měl být vyčleněn nějaký pracovník, který opravdu na to bude mít čas a bude tomu moc věnovat opravdu asi větší část jako svého úvazku a hlavně by k tomu měl mít nějakou speciální místnost, která bude uzpůsobená k tomu, což teda tady za ty naše OSPODY, nějakou místnost mají, ale opravdu to jako neodpovídá tomu, že by se tam to dítě cítilo komfortně a myslím si, že je ty rodiny zatěžujou už po jiný stránce a ještě, aby je zatěžovaly po tadytý, myslím si že to není opravdu v jejich kapacitách. Mají jinou úlohu a ta důvěra se tam pěstuje hůř než tady u nás, u tý nestranný organizace a byť i jsme jako ve spolupráci s tím OSPODem, tak je to už pro toho klienta už jako příjemnější, že prostě nedochází na ten OSPOD, jako do nějaký místnosti tam k nim, ale jde prostě někam, kde je to jako jiný. No, ale furt ta praxe je, že ty asistovaný kontakty, třeba co se týče těch pěstounů furt probíhají na těch OSPODech. Na OSPODech na to nemají ani ten čas, oni toho mají dost, co se týče té agendy a těch klientů, no ale tak jsou tady ty neziskovky, který to poskytují, ale je to nedostatečný zboží*

jo, mně teď volali třeba z Vimperka a z Prachatic, jestli bychom jim nedělali asistovaný kontakty, no, protože tam nic není.

Velmi podobnou myšlenku sdělil i KP1: No, myslím si, že asi ten OSPOD na to není jakoby materiálně vybaven, vybaven z hlediska nějakých vhodných prostor, přeci jenom OSPOD má nějakou funkci, kterou mu tedy uděluje zákon o sociálně právní ochraně dítěte, je to úřad, je to přece jenom něco odlišného, než tak jak fungují neziskové organizace. Takže myslím si, že asi by to úplně OSPODy mít v náplni práce neměly. Né, že by to nezvládly, to samozřejmě, že jo, ale z hlediska toho, kde působí a jaká je jejich primární role, tak si myslím, že to není vhodný, aby právě dělaly asistované kontakty. Navíc jakoby my tady máme v rámci těch asistovaných kontaktů velmi úzkou spolupráci s paní psychologkou, která při některých těch těžkých nebo složitých asistovaných kontaktech také je nám k ruce, a právě může po kontaktu ošetřit to dítě, které se cítí po tom kontaktu přece jenom tak jako nejistě, byl to pro něj těžkej zážitek, tak ho ta psychologka může ošetřit. Asi bych to přeci jenom nechala těm neziskovým organizacím.

KP1 a KP3 se tedy shodují, že OSPOD není na asistované kontakty uzpůsoben ani z hlediska přehlcení agendou, kterou zastává. K tomuto názoru se přiklání i KP6, uvedl následující: Jako já mám pocit, že si společnost myslí, že OSPOD by měl dělat jako všechno trochu, ale to tak jako nemůže fungovat, protože pak už jsme tady jakoby zahlcený v rámci opatrovnického řízení, když máte prostě Xkrát týdně sedět několik hodin u soudu, jo tak to prostě nemůže zastávat jo. Jako tohle je součástí kolizního opatrovnictví, a pak do toho jsou nějaký děti jako ohrožený, a to si myslím, že jako by měla být ta nejpřednější část toho OSPODu. Takže na to fakt si myslím, že není prostor.

Naopak KP4 upozorňuje na možná rizika, která mohou nastat při asistovaných kontaktech, které vykonávají neziskové organizace. KP4 řekl: Takže někdy se stane, že si ten asistovanej kontakt, když s tím ty rodiče ale souhlasí, tak prostě děláme prostřednictvím té organizace. Ale tam akorát upozorňuji na tu věc, že se nám fakt jakoby několikrát stalo a my jsme si to s nima museli vyjednat, že oni nám zasahovaly do věcí, ty pracovnice z organizace a komentovaly věci, ke kterým nebyly příslušný, a že se nechávaly ovlivnit těma rodičema, což se stane lehce. Ale ona ta pravda je trochu někde jinde, takže tam jsme si s nima jako museli vyříkat ty pozice, co se od nich očekává, a to si myslím, že není upravený jako nikde, že prostě tam hraje roli ten osobní kult těch pracovníků jednotlivých. Dále KP4 upozorňuje na nedostatky a možné vylepšení v rámci

AK v menších městech, KP4 tedy uvedl: *Tak za mě by bylo úplně nejideálnější, kdyby u toho mohl být psycholog nebo pracovník, který na to bude speciálně vyškolen, kterej bude vědět, co tam zastává. Je úplně jedno, jestli to bude pracovník státní organizace nebo neziskový organizace. Ale tohleto by se mělo ještě vylepšit. Neříkám, že to není ve všech městech, třeba Krizový centrum na to připravený je, ty tam mají psychology a tak, ale to jsou České Budějovice, že jo. Ale když budu mluvit o našem městě a o jiných městech, kde prostě ta síť těch služeb není taková, tak tam skutečně tohle to ještě by chtělo vypilovat. Ale to je otázka budoucnosti.*

5 Diskuse

Tématem bakalářské práce je Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu. Cílem výzkumu bylo prozkoumat, jakým způsobem sociální pracovník postupuje při asistovaných kontaktech a jakou zde hraje roli směrem ke zúčastněným a aktérům, kteří jsou v asistovaných kontaktech zainteresováni.

Pro získání relevantních informací byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, konkrétně metoda dotazování a technika polostrukturovaného rozhovoru. K evaluaci dat získaných z těchto rozhovorů byla využita metoda otevřeného kódování. Během rozhovorů s komunikačními partnery bylo mapováno, jak sociální pracovníci vnímají asistované kontakty a zda jsou podle nich důležitým prvkem, dále byly zjišťovány techniky, které sociální pracovníci využívají. Komunikační partneři byli také dotazováni na způsob práce s účastníky a nedílnou součástí, ne kterou byli tázáni byla i vzájemná spolupráce mezi jednotlivými aktéry. Dílčím cílem bylo také zjistit, jak a kde asistované kontakty probíhají a neméně důležitou informací je také názor komunikačních partnerů na nepřímé legislativní vymezení o asistovaných kontaktech.

Z výpovědí komunikačních partnerů vyplynulo, že jsou asistované kontakty důležitým prostředkem především proto, aby byly zachovány práva rodičů a dětí. Cílem asistovaných kontaktů je, aby se rodič a dítě byl schopen setkávat v přirozeném prostředí bez asistence sociálního pracovníka. Avšak role sociálního pracovníka je při samotném kontaktu velmi důležitá, protože zde má za úkol zajistit bezpečí dítěte.

Dle Jedinákové (2020) je zásadním cílem asistovaných kontaktů onen samotný styk rodiče a dítěte, za předpokladu, že se koná v prostředí, ve kterém se cítí dítě bezpečně, protože se musí dbát na to, aby byl styk pro zdravý vývoj dítěte prospěšný. Asistovaný kontakt rovněž usiluje o postupné prodlužování času, který druhý rodič tráví s dítětem, až do fáze, kdy již není potřeba přítomnost pracovníka nebo jiné třetí osoby (Jedináková, 2020).

KP5 uvádí: „*Dítě má právo na oba rodiče. Cílem asistovaného kontaktu je umožnění dítěti setkávání se svým biologickým rodičem nebo jinou osobou blízkou v bezpečném prostředí, tak často, jak to dítě potřebuje a takovým způsobem, který dítěti umožňuje strávit tento čas s rodičem pozitivně. Asistovaný kontakt tak přispívá ke zdravému vývoji dítěte, v některých případech může být i terapeutickým prostředkem.*“

Kelly (2011) konstatuje, že je asistovaný kontakt nejčastěji nařízen v reakci na identifikaci jednoho nebo více problémů, včetně domácího násilí, zneužívání dětí, nedostatečných rodičovských dovedností, duševních poruch, rizika únosu, závislosti na drogách nebo alkoholu a zakořeněných konfliktů mezi rodiči.

Komunikační partneři se nejčastěji shodovali na tom, že jsou asistované kontakty realizovány z důvodu vzájemné nesnášenlivosti rodičů a s tím spojeným bráněním ve styku jednomu rodiči s dítětem. Důvodů však komunikační partneři uvedli více a jejich výpovědi souzní s autorem Kellym (2011).

Například KP3 uvedl: *„Záleží, z jakého důvodu, jestli je tam už navázaný vztah s tím dítětem, jestli to je jenom proto, že tam hrozí riziko návykových látek u jedné ze stran anebo tam právě není navázaný kontakt s dítětem, protože se neviděli X měsíců, let. Taky se může stát, že jedna ze stran brání tomu, aby k setkání došlo. Potom možná taková ta neschopnost domluvy těch dvou jako dospělých stran, těch rodičů.“*

Nejfrekventovanějšími technikami, které sociální pracovníci využívají při asistovaných kontaktech jsou aktivní naslouchání, rozhovor a pozorování.

Podle Bakalové (2013) spočívá role sociálního pracovníka při práci s dítětem během asistovaných kontaktů v tom, že je zde jako aktivní pozorovatel, který chrání bezpečí dítěte, pro dítě představuje tedy záruku bezpečí a ochrany. Dítě tak vnímá sociálního pracovníka jako osobu, na kterou se vždy může spolehnout.

Komunikační partneři s tímto tvrzením souhlasí a dále poukazují na další ze svých rolí během práce s dítětem, patří sem vytvoření komunikace s dítětem, může se jednat o formu her, prostřednictvím, kterých sociální pracovník pracuje, aby dítěti vysvětlil situaci a vedl ho k podpoře vztahu se setkávajícím rodičem. KP také upozorňují, že vždy pracují s dítětem individuálně, na základě jeho věku a potřeb.

KP6 upozorňuje na problematiku věku u dětí při asistovaném kontaktu, domnívá se, že mají nejčastěji pozitivní přínos pro dítě do jeho brzkého školního věku. Uvedl: *Tuhle jsme to zrovna řešili asistovaný kontakty s jednou neziskovkou, kdy jako jakej ten věk je třeba ideální, kdy se s tím dá ještě něco dělat. Tak jsme se shodli, že když to dítě je třeba předškolní nebo ten mladší školní věk, a teď myslím třeba první, druhá třída, tak to ještě nějakým způsobem jde, ale pokud ty děti jsou starší, tak prostě pak už je to velmi složitý a těžký.*

Dle Brinbaum a Alaggia (2006) většina rozvádějících se rodičů řeší hlouběji zakořeněné konflikty, které se netýkají pouze plánování, řeší složitější problémy. V takovém případě jsou pro rodinu asistované kontakty vhodné (Brinbaum, Alaggia, 2006).

Z výzkumu vyplynulo, že důležitou roli sehrává sociální pracovník při práci s rodiči, kde je velice důležité podporovat jejich vztah, protože přicházejí ve vysoké míře konfliktu, který má negativní vliv na jejich dítě. KP1 také jako jediný uvádí, že je velice důležité připravit rodiče, se kterým dítě žije, na možný dojezd emocí, který po AK dítě zažívá.

KP1 uvádí: „*Takže musíme připravit zejména tu druhou stranu, zejména tedy tu matku, že to dítě opravdu může mít nějaký dojezd nějakých zážitků, nějakých emocí.*“

Role sociálního pracovníka dle výpovědí spočívá také v tom, aby důkladně připravil jednotlivé účastníky na asistované styky.

Při výzkumu se autorka dozvěděla, jak pracují sociální pracovníci v případě syndromu zavrženého rodiče. Komunikační partneři se shodli, že je vždy dobré alespoň vyzkoušet, zda je to opravdu ztracené či zda má práce na vztahu dítěte s rodičem potenciál.

KP1 řekl: „*Je na nás abychom to aspoň zkusili a abychom aspoň ty přípravný schůzky zrealizovali a samozřejmě, jak jsem vám říkala, nejsme tady od toho, abychom dítě traumatizovali víc, než je záhodno, nebo než je nějak nepřiměřené té dané situaci. Takže když zjistíme, že to nejde tak prostě v tom nepokračujeme.*“

Bredová a Matoušek (2022) zastávají názor, že asistované kontakty mohou být jedním z řešení syndromu zavrženého rodiče. Avšak poukazují na to, že pokud je dítě vůči rodiči popuzováno dlouho, tak se stává jakákoliv změna vztahu k danému rodiči méně pravděpodobná. Existují i situace, kdy je lepší postoj dítěte k rodiči přijmout, abychom zabránili dalšímu zhoršení situace dítěte (Bredová a Matoušek, 2022).

Brzobohatý et al. (2015a) také poukazuje na překážku během asistovaného kontaktu, která může souviset s psychiatrickou diagnózou rodiče.

KP1 doplňuje, že v psychiatrické diagnóze nevidí překážku, pokud je rodič medikován, uvádí následující: *Ale taky jsme tady měli rodiče, který třeba měl psychiatrickou diagnózu, na ta první setkání chodil zamedikovaný a bylo to v pořádku, ale potom se najednou začal docel a rozjíždět a bylo zřejmé, že asi ta medikace buď selhává nebo jí*

spíš on nebere a takovej rodič najednou začal být tenkrát i agresivní už i na sociálního pracovníka

Asistovaný styk se odehrává za dozoru odborného pracovníka, k tomu autorka Kovářová et al. (2022) doplňuje, že probíhá nejčastěji v neziskové organizaci a v několika málo případech i na oddělení sociálně-právní ochrany dětí.

Zde se komunikační partneři ve výzkumu shodli, že se asistované kontakty uskutečňují na OSPOD pouze velmi zřídka, většina asistovaných kontaktů je v gesci neziskových organizací. KP se dále ve většině případů shodovali, že jsou pro asistované kontakty neziskové organizace lépe vybaveny a je zde na ně možno vyhradit více času.

Komunikační partneři, kteří jsou zástupci neziskových organizací se všichni shodují, že je příhodno, aby asistované kontakty zastávali pouze oni. Mají jednotný názor, který vypovídá, že OSPOD nemá kapacitu z hlediska přetížení z dalších jeho úkolů, také tvrdí, že se na úřadě hůře buduje důvěra mezi účastníky AK a sociální pracovníkem.

S tvrzením o přehlcení kapacity souhlasí i KP z řad OSPOD, KP4 uvedl: „*Co jsem chtěla narazit já, co jsem tady říkala my vzhledem k tomu náporu, kterej tady je, tak samozřejmě nejsme až tak jakoby nakloněný tomu, abychom ještě ten čas využívali právě na to, abychom třeba 4 hodiny jednou týdně prostě chodili na asistovanéj kontakt. Pokud nám to ten soud nařídí, tak to uděláme, protože my proti tomu nemáme obranu, že jo.*“

K tomuto tvrzení má KP4 výhrady, tvrdí, že v moment, kdy by asistované kontakty měli na starost pouze neziskové organizace mohlo by docházet k nedodržování zakázek a zasahování do věcí, které neziskovým organizacím nejsou příslušný.

Dle Kovářové a Havlíčka (2022) asistovaný kontakt jako takový, není v České republice přímo právně upraven, a tak je důležité brát v úvahu, že oba rodiče mají zásadní právo podílet se rovným dílem na péči o dítě a přispívat k jeho výchově. Toto právo souzní s právem samotného dítěte na péči obou rodičů (Kovářová a Havlíček, 2022).

Zde se dostáváme k problematice legislativy, která pro asistovaný kontakt není přímo zakotvena, přesněji není pevně dáno, jaké mají mít AK náležitosti. Z návrhu novely zákona o sociálně právní ochraně dětí vyplývá, že je v procesu možnost, kdy by asistované kontakty připadly pouze do gesce neziskových organizací, jenomže to by znamenalo, že OSPOD nebude mít možnost do asistovaných setkání vstupovat a

kontrolovat jejich průběh prostřednictvím zpráv, které si doposud může od neziskové organizace vyžádat. Také byl v jednání návrh, který pojednával o možném uvedení asistovaných kontaktů jako službu v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Dále výzkum ukázal, že by komunikační partneři byli pro legislativní úpravu v rámci asistovaného kontaktu, ale zároveň polemizují nad tím, jak by musely být upraveny, aby nebyl narušen systém, na který jsou organizace zvyklé.

Například KP2 uvádí: *„Máme trojstranný kontrakt, který před započítáním projdeme s rodiči, takže vymezení máme. Kdyby bylo více a striktněji vymezeno, možná by pomohlo, na druhou stranu by mohly nějaké organizace z hlediska administrativní náročnosti odmítnout poskytovat.“*

Na základě uvedených informací se domnívám, že by bylo příhodné asistovaný kontakt upravit v zákoně č. 359/1999, o sociálně-právní ochraně dětí. Vykonavatelům by legislativa mohla pomoci v jednotném uchopení asistovaných kontaktů, a zároveň by pro OSPOD byly špatně provedené asistované kontakty lépe ošetřitelné. Dále si myslím, že sociální pracovníci sehrávají důležitou roli nejen v práci s dětmi, ale v celkové organizaci a spolupráci s jednotlivými aktéry, ať už mluvím o soudech či OSPOD, z výzkumu vyplynulo, že spolupráce probíhá z většiny bez problémů.

KP3 konstatuje: *Ze soudu volají, dotazují se i jestli máme kapacitu, v jakých hodinách poskytujeme, co je v našich možnostech, nebo mi konkrétně pošlou, jako datovkou, žádost o vyjádření, že má proběhnout řízení za měsíc třeba, a že by tam chtěli dát asistovaný kontakty.*

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo prozkoumat, jakou roli má sociální pracovník při asistovaných kontaktech, jaké jsou jeho konkrétní úkoly směrem k celé realizaci. Výzkumná otázka zněla: „*Jaká je role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu?*“ Domnívám se, že stanovený cíl byl dosažen a výzkumná otázka byla naplněna. Na základě analýzy získaných dat lze konstatovat, že role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu ve velice konfliktních rozvodových situacích hraje klíčovou úlohu v podpoře a ochraně dětí a rodinných vztahů. Z výsledků této bakalářské práce vyplývá, že sociální pracovníci hrají rozhodující roli při realizaci asistovaného kontaktu, kdy se stávají prostředníky mezi rodiči a dětmi v situacích, kdy je kontakt obtížný nebo problematický. Jedním z hlavních výstupů práce je zjištění, že pro děti představuje sociální pracovník během asistovaného kontaktu bezpečný a stabilní ostrov, prostřednictvím kterého může dítě udržovat vztah s oběma rodiči. Sociální pracovník se tedy aktivně podílí na vytváření bezpečné atmosféry a poskytuje dětem podporu a porozumění v obtížných emocionálních situacích. Dále z bakalářské práce vyplývá, že sociální pracovníci vedou rodiče k vzájemnému fungování a spolupráci, a také poskytují prostor pro vyjádření jejich obav a potřeb, které zmiňují na přípravných schůzkách. V ideálním případě se sociální pracovník snaží navázat respektující vztah mezi rodiči, což se ukázalo jako klíčové pro trvalou pohodu a blaho dětí. Sociální pracovníci rovněž pracují s aktéry, jako jsou právníci, psychologové a terapeuti, aby zajistili komplexní a efektivní podporu rodin v rozvodových situacích. Jejich multidisciplinární přístup a schopnost pracovat v týmu přináší kladné výsledky. Celkově lze konstatovat, že role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu v rodině s vysokou mírou konfliktu má zásadní vliv na stabilitu a bezpečný prostor rodiny. Komunikační partneři jsou stejného názoru, že je zcela zásadní, aby byl v každém kroku intervenční práce kladen důraz na potřeby a bezpečí dětí, protože na to v dnešní době rodiče občas zapomínají v moment, kdy je pro ně přednější hájit svá práva než blaho vlastního dítěte.

V současné situaci, kdy se rozvádí téměř polovina manželství je důležité edukovat veřejnost i o této možnosti případného řešení rodinných konfliktů. Komunikační partneři se shodovali, že povědomí o poskytování AK je téměř nulové. Proto se domnívám, že tato práce může sloužit jako edukační materiál pro rodiny, které si prochází těžkým

rozvodem/rozchodem a řeší se zde styky rodiče s dítětem. Většinou se lidé dozvídají o asistovaných kontaktech až na OSPOD či u soudu.

Bylo pro mě překvapivým zjištěním, že nabídka asistovaných kontaktů je spíše vzácnost, jsou v neziskových organizacích nabízeny zřídka i přes to, že je po nich poměrně velká poptávka. Možná by právě tuto situaci mohlo vyřešit již zmiňované legislativní vymezení, kde by bylo stanoveno financování AK a přesně stanovená náplň a jeho náležitosti.

Domnívám se, že některé zmíněné výsledky mohou být přínosem i pro vykonavatele asistovaných kontaktů a mohou být využity při práci s rodinou.

Tato práce mi poskytla bohaté zdroje informací a výsledky mého výzkumu mi pomohly lépe porozumět zkoumané problematice. Mé přesvědčení o důležitosti této oblasti se prohloubilo díky novým poznatkům, které jsou získala.

Seznam zdrojů

1. BAKALOVÁ, Z., 2013. *Asistovaný kontakt rodiče s dítětem/děťmi při poskytování sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi*. Brno. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
2. BEČVÁROVÁ, I., HUMLEROVÁ, V., 2013. *Prezentační a komunikační dovednosti*. České Budějovice: Občanské sdružení Chance in Nature – Local Action Group. 68 s. ISBN 978-80-7394-417-9.
3. BECHYŇOVÁ, V., 2008. Co je sanace rodiny. In: BECHYŇOVÁ, V., KONVIČKOVÁ, M. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, s. 17-29. ISBN 978-80-7367-392-5.
4. BIRNBAUM, R., ALAGGIA, R., 2006. *Supervised Visitation: A Call For a Second Generation of Research: A Call for a Second Generation of research Family court Review*. Univ Western Ontario, Kings Univ Coll, London, ON, Canada AD - Univ Toronto, Fac Social Work, Toronto, ON, Canada C3 - Western University (University of Western Ontario) C3 - University of Toronto PU - WILEY, 44(1), 119-134. DOI: 10.1111/j.1744-1617.2006.00071.x. ISSN 1531-2445.
5. BREDOVÁ, K., MATOUŠEK, O., 2022. Podpora dětí při rozvodu rodičů. In: MATOUŠEK, O et al. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál, s. 268-272. ISBN 978-80-262-1952-1.
6. BRZOBOHATÝ, R. et al. 2015a. Asistovaný styk a podporované setkávání. In: MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, s. 201-221. ISBN 978-80-262-0968-3.
7. BRZOBOHATÝ, R. et al. 2015b. *Interdisciplinární spolupráce v nejlepším zájmu dítěte*. Brno: Tribun EU. 118 s. ISBN 978-80-263-1010-5.
8. BUTULOVÁ, B., 2013. *Manuál služby asistovaný kontakt*. In: NADACE SIRUS ©2024 [online]. [cit. 2024-01-13]. Dostupné z: <https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Manual-sluzby-Asistovany-kontakt.pdf>
9. DIAKONIE, ©2024. Asistovaný kontakt. [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: https://www.diakonie.cz/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiAxOauBhCaARIsAEBUSQSIkh0ErIKT4QhWZB9P7tAKu77zgCUbcxu99EWjkSPbKlejgcsBGFgaAp_oZEALw_wcB

10. DOČKAL, J., 2008. *Člověk v současném světě: než začneme studovat sociální práci*. Středokulky: Zdeněk Susa. 158 s. ISBN 978-80-86057-53-8.
11. DRAKEFORD, O., 2013. *Using Circular Questioning in Family Therapy: Techniques and Tips*. IN: MYPEOPLEPATTERNS, © 2024. [online]. [cit. 2024-01-12]. Dostupné z: https://www.mypeoplepatterns.com/blog/circular_questioning_systemic
12. GABURA, J., 2017. Poradenstvo v sociálnej práci. In: BALOGOVÁ, B., ŽIAKOVÁ, E. *Vademecum sociálnej práce*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, s. 113-144. ISBN 978-80-8152-483-7.
13. GALLO, A., 2024. HARVARD BUSSINESS REVIEW, © 2024. *What Is Active Listening?* [online]. [cit. 2024-01-11]. Dostupné z: <https://hbr.org/2024/01/what-is-active-listening>
14. HENDL, J., 2023. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 5. Praha: Portál. s. 494. ISBN 978-80-262-1968-2.
15. JEDINÁKOVÁ, H., 2020. *Metodický průvodce: Asistované kontakty*. Ostrava: Vzájemné soužití. [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: <https://www.vzajemnesouziti.cz/file.php?nid=15768&oid=9731282>
16. JIŘINCOVÁ, B., 2010. *Efektivní komunikace pro manažery*. Praha: Grada Publishing. 144 s. ISBN 978-80-247-1708-1.
17. KELLY, F., 2011. *Enforcing a Parent/Child Relationship At All Cost? Supervised Access Orders in the Canadian Courts*. *OSGOODE HALL LAW JOURNAL*. Univ British Columbia, Fac Law, Vancouver, BC, Canada C3 - University of British Columbia PU - YORK UNIV OSGOODE HALL LAW SCHOOL, 49(2), 277-+. ISSN 0030-6185.
18. KNETLOVÁ, Z., VOLFOVÁ, I., LOJÍKOVÁ, P., BARTUŠKOVÁ, M., ČECH, O., 2017. *Čí je to hra?* České Budějovice: Krizové centrum pro děti a rodinu v Jihočeském kraji, z.ú. 215 s. ISBN 978-80-904854-6-4.
19. KORNEL, M., 2015. Nejlepší zájem dítěte. In: MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, s. 69-73. ISBN 978-80-262-0968-3.
20. KOVÁŘOVÁ, D., HAVLÍČEK, K., 2022. *Judikatura práva rodiny*. Praha: Stálá konference českého práva. 204 s. ISBN 978-80-906813-7-8.
21. KOVÁŘOVÁ, D., MERTIN, V., HERMANOVÁ, P., 2022. *Dítě mezi otcem a matkou*. Praha: EEZY. 216 s. ISBN 978-80-908391-8-2.

22. KUBCOVÁ, Š., 2021a. *Asistovaný styk rodiče s dítětem – efektivní a vlivná pomoc*. In: LINKA BEZPEČÍ ©2024 [online]. [cit. 2024-01-15]. Dostupné z: <https://www.linkabezpeci.cz/-/asistovany-styk-rodice-s-ditetem-efektivni-a-vlidna-pomoc>
23. KUBCOVÁ, Š., 2021b. Boj o dítě? Zkuste asistované kontakty! In: PSYCHOLOGIE DNES [online]. [cit. 2024-04-8]. Dostupné z: <https://nakladatelstvi.portal.cz/casopisy/psychologie-dnes/o-psychologii-dnes>
24. MATOUŠEK, O., 2007. Typologie sociálních služeb podle cílových skupin. In: MATOUŠEK, O. et al. *Sociální služby: legislativa, ekonomika, plánování, hodnocení*. Praha: Portál. s. 79-106. ISBN 978-80-7367-310-9.
25. MATOUŠEK, O., 2015. Děti v rozvodové situaci. In: MATOUŠEK, O. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, s. 25-29. ISBN 978-80-262-0968-3.
26. MATOUŠEK, O., UHLÍKOVÁ Š., 2014. Rodina v rozvodu. In: MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Podpora rodiny*. Praha: Portál, s. 157–164. ISBN 978-80-262-0697-2.
27. MIKULKOVÁ, M. et al. 2021. *Hlavu vzhůru po rozvodu?! Cesta k fungujícímu rodičovskému týmu*. Praha: Grada. 232 s. ISBN 978-80-271-1702-4.
28. MIKULKOVÁ, M., 2019. *Metodika: Příprava stran a realizace asistovaného kontaktu*. [online]. Karviná: Akademický ústav Karviná [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://www.akademickyustav.cz/domains/akademickyustav.cz/wp-content/uploads/2019/10/priprava-stran-a-realizace-asistovaneho-kontaktu.pdf>
29. MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. 322 s. ISBN 80-247-1362-4.
30. MPSV et al., 2012. *Sociálně-právní ochrana dětí v případech rozvodových a rozhodových konfliktů*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. 100 s. ISBN 978-80-7421-048-8.
31. MPSV, ©2021. Sociální služby. [online]. [cit. 2024-03-20]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby-1>
32. NOVÁK, T., 2012. *Péče o dítě po rozvodu a její úskalí*. Praha 7: Grada Publishing. 144 s. ISBN 978-80-247-41110-9.
33. NOVÁK, T., 2013. *Střídavá péče o dítě: zájem dítěte především*. Praha: Portál. 168 s. ISBN 978-80-262-0342-1.

34. PAZLAROVÁ, H., 2016. Pohled pracovníků na dobrou praxi v práci OSPOD. In: MATOUŠEK, O., PAZLAROVÁ, H. *Státní orgány sociálněprávní ochrany dětí: dobrá praxe z pohledu rodin a pracovníků*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, s. 84-113. ISBN 978-80-246-3336-7.
35. PUNCH, K., 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: portál. 232 s. ISBN 978-80-7367-468-1.
36. ROGALEWICZOVÁ, R., 2019. *Dítě v rodičovském konfliktu: jak zůstat dobrým rodičem i po rozchodu*. Praha: Leges. 288 s. ISBN 978-80-7502-342-1.
37. RUDOLPH, J., 2010. *Jsi moje dítě. „Cochemská praxe“ – cesty k lidštějšímu rodinnému právu*. Praha: Magistrát hlavního města Prahy. 79 s. ISBN 978-80-254-8250-6.
38. Sbírka mezinárodních smluv č. 91/2005 Sb. m. s, Úmluva o styku s dětmi, 2005. In: *Sbírka mezinárodních smluv*, částka 43, s. 5797-5819. ISSN 1801-0393.
39. SKŘIVÁNKOVÁ, M., 2021. *Asistovaný kontakt a asistované předávání jako metoda sociální práce s rodinou a dětmi*. In: ČASOPIS SOCIÁLNÍ PRÁCE © 2020 [online]. [cit. 2024-04-8]. Dostupné z: <https://socialniprace.cz/o-cem-se-mluvi/asistovany-kontakt-a-asistovane-predavani-jako-metoda-socialni-prace-s-rodinou-a-detmi/>
40. ŠEĐOVÁ, K., 2007. Analýza kvalitativní dat. In: ŠVAŘÍČEK, R. et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. s. 207-247. ISBN 978-80-7367-313-0.
41. ŠVAŘÍČEK, R., 2007. Kvalitativní přístup a jeho teoretická a metodická východiska. In: ŠVAŘÍČEK, R. et al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. s. 12-27. ISBN 978-80-7367-313-0.
42. TKÁČ, M., MATOUŠKOVÁ, A., 2022. Řešení konfliktů, mediace, vyjednávání. In: MATOUŠEK, O. et al. *Strategie a postupy v sociální práci*. Praha: Portál. s. 268-272. ISBN 978-80-262-1952-1.
43. VAŠEK, Š., 2007. *Špeciálnopedagogická diagnostika. 5*. Bratislava: Sapia. 186 s. ISBN 97880-89229-05-5.
44. VYHLÍDALOVÁ, M., 2014. *Asistovaný kontakt v odborném sociálním poradenství*. Zlín. Diplomová práce. Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
45. WESTPHALOVÁ, L., ŠÍNOVÁ, R., 2019. Nejlepší zájem dítěte. *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*, 2019. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 158(12). s. 1091-1108. ISSN 0231-6625.

46. WESTPHALOVÁ, L., ŠÍNOVÁ, R., HOLÁ, L., LEIX, A., KOVÁŘOVÁ, D., 2021. *Nástroje řešení rodičovských konfliktů*. Praha: Leges. 336 s. ISBN 978-80-7502-568-5.
47. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, 2013. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 112, s. 3186-3256. ISSN 1211-1244.
48. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, 2012. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 33, s. 1026-1365. ISSN 1211-1244.
49. Zákon č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, 2019. In: *Sbírka zákonů České republiky*, částka 47, s. 890 - 911. ISSN 1211-1244.
50. ZAKOUŘILOVÁ, E., 2014. *Speciální techniky sociální terapie rodin*. Praha: Portál. 192 s. ISBN 978-80-262-0583-8.
51. ŽILOVÁ, A., TOKÁROVÁ, A., 2009. Vybrané teoreticko-metodologické otázky sociální práce. In: TOKÁROVÁ, A. et al. *Sociální práce*. 4. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, s. 31-72. ISBN 978-80-89295-16-6.

Seznam obrázků

Obrázek 1 Význam asistovaného kontaktu	34
Obrázek 2 Důvody pro asistovaný kontakt.	36
Obrázek 3 Techniky při asistovaném kontaktu.	38
Obrázek 4 Sociální pracovník – práce s dítětem.	40
Obrázek 5 Sociální práce – práce s rodiči.	43
Obrázek 6 Místa odehrávání asistovaných kontaktů.	46
Obrázek 7 Fáze asistovaného kontaktu.	48
Obrázek 8 Překážky při asistovaném kontaktu.	51
Obrázek 9 Ukončení asistovaného kontaktu.	53
Obrázek 10 Spolupráce sociálních pracovníků s aktéry AK.	55
Obrázek 11 Legislativní vymezení.	57
Obrázek 12 Vykonavatel asistovaných kontaktů.	60

Seznam tabulek

Tabulka 1 Charakteristika komunikačních partnerů.....	33
---	----

Seznam příloh

Příloha 1: Informovaný souhlas pro účastníky rozhovoru

Příloha 2: Okruhy otázek polostrukturovaného rozhovoru

Seznam zkratk

AK	asistovaný kontakt
CAN	child abuse and neglect
KP1	komunikační partner 1
KP2	komunikační partner 2
KP3	komunikační partner 3
KP4	komunikační partner 4
KP5	komunikační partner 5
KP6	komunikační partner 6
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NO	nezisková organizace
OSPOD	sociálně právní ochrana dětí
SAS	sociálně aktivizační služba
SZR	syndrom zavrženého rodiče

Příloha 1: Informovaný souhlas pro účastníky rozhovoru

Informovaný souhlas s poskytnutím rozhovoru a dalších informací pro bakalářskou práci

název práce: Role sociálního pracovníka při asistovaném kontaktu

držitelka souhlasu: Kateřina Burianová, Ondřejov 26, Pelhřimov

email: buriak04@zsf.jcu.cz

předmět a provedení:

Výzkum je zaměřen na zkušenosti sociálních pracovníků, kteří ve své praxi asistované kontakty realizují.

Hlavním cílem je tedy popsat jakou roli má sociální pracovník při asistovaném kontaktu.

Výzkum je prováděn v rámci zpracování bakalářské práce na Zdravotně sociální fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakultě.

Výzkum bude veden formou rozhovoru. Průběh rozhovoru bude nahráván a ze zvukového záznamu bude následně pořízen doslovný přepis, který bude dále analyzován a interpretován. Zvukový záznam bude sloužit pouze pro potřebu doslovného přepisu a bude k dispozici pouze studentce Kateřině Burianové. Doslovný přepis bude důsledně anonymizován tak, aby byla zaručena anonymita a ochrana všech osob zmíněných v průběhu rozhovoru, a aby nebylo možné tyto osoby na základě anonymizovaného přepisu identifikovat. Zejména nebudou zmíněna jména osob. Zvukový záznam a doslovný přepis bude Kateřina Burianová uchovávat u sebe. V textu práce nebude tento informovaný souhlas uveden, pouze bude v příloze připojen vzor dokumentu. Doslovné citace částí anonymizovaného doslovného přepisu mohou být použity v závěrečné bakalářské práci.

Prohlášení:

- Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.
- Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.
- Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru a dalších informací mohou být i osobní a citlivé záležitosti a obtížná témata.
- Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky a zároveň mám možnost ptát se na jakékoliv otázky ohledně výzkumu a dané práce.
- Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit moji účast na výzkumu.

Jméno a příjmení:

Datum a podpis:

Příloha 2: Okruhy otázek polostrukturovaného rozhovoru

Otázky do rozhovorů

1. Jsou dle vašeho názoru asistované kontakty důležitým prostředkem při práci s rodinou ve sporném rozvodu? Pokud ano, proč?
2. Jaké techniky při asistovaných kontaktech využíváte?
3. Ztěžuje nebo zjednodušuje Vaši práci legislativní nevymezení asistovaných kontaktů?
4. Jak probíhá plánování AK a jaká jsou pro to kritéria?
5. Jaké překážky se objevují během AK nejčastěji?
6. Co je pro SP v AK výzvou? Aneb co vnímáte jako problematiku v rámci AK?
7. Jak SP pracuje dítětem a jak naopak s rodiči?
8. Jak funguje spolupráce mezi ostatními aktéry asistovaných kontaktů (OSPOD, soud, neziskové organizace)?
9. Domníváte se, že by AK OSPOD neměl zastávat, že by to mělo být čistě v gesci neziskových organizací?
10. Myslíte si, že je problematika asistovaných kontaktů dobře známá veřejnosti?
11. Kde jsou asistované kontakty realizovány?
12. Za jakých okolností asistovaný kontakt není vhodný?
13. Kdy dojde k ukončení asistovaného kontaktu?